

การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นางสาวกานต์ติมา ทองน้อย

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2565

การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นางสาวกานต์ติมา ทองน้อย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2565

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุมัติวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวกานต์ติมา ทองน้อย แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

_____ ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

_____ กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง)

_____ กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชนะชัย อวนวัง)

_____ กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.อรัญ ซุยกระเดื่อง)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

_____
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนวรรณ ศรีวาปี)
คณบดีคณะครุศาสตร์

_____
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....ปี.....

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ผู้วิจัย : นางสาวกานต์ติมา ทองน้อย

ปริญญา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศึกษา)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.อรัญ ซุยกระเดื่อง

ปีการศึกษา : 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ และ 3) พัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ตำบลหินตั้ง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 90 คน ปีการศึกษา 2564 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ ดังนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ พบว่ามีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ รวมตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 91.07 มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์รวมตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2 เท่ากับ 99.54 แปลผลอยู่ในระดับมาก 2) ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ พบว่าลำดับที่ 1 ของตัวชี้วัดที่ 2 คือ รวมตัวกับเพื่อนในห้องแลกเปลี่ยนความรู้ 3) แนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ มี 3 แนวทางดังนี้ 3.1) กิจกรรมเกม ผู้เรียนทุกคนในห้องมีส่วนร่วม ทำให้ผู้เรียนได้มีการทำความรู้จักกับผู้อื่น การนำเกมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ 3.2) การใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง คือ

การสอนที่จำลองสถานการณ์จริงไว้ในชั้นเรียนโดยพยายามทำให้เหมือนจริงที่สุด ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการเผชิญกับปัญหา ซึ่งจะต้องมีการตัดสินและใช้ไหวพริบ 3.3) กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้แบ่งเป็นฐานต่าง ๆ โดยเน้นกิจกรรมการเรียนสื่อการเรียนการสอนที่เป็นชุดการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามกิจกรรมที่กำหนด และครูจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในการสอน พร้อมการสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

คำสำคัญ: สภาพปัจจุบัน; สภาพที่พึงประสงค์; ความต้องการจำเป็น; แนวทางการพัฒนา

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

Title : Developing Guidelines for Enhancing Desirable Characteristics in Learning of Grade 6 Students in the Chao Pu Network Center Under the District Office Khon Kaen Primary Education Region 2

Author : Miss Kantima Thongnoi

Degree : Master of Education (Social Studies)
Rajabhat Maha Sarakham University

Advisors : Assistant Professor Acting Lt. Dr. Aran Suikadueng

Year : 2022

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the present condition and the desirable condition regarding the desirable characteristics of learning, 2) to study the need for learning desirable characteristics, and 3) to develop a guideline to enhance Desirable Characteristics for Learning The sample group used in this research was Grade 6 students in the Chao Pu Network Center Under the Office of Khon Kaen Primary Education Service Area, District 2, Hin Tang Subdistrict, Ban Phai District, Khon Kaen Province, 90 people were enrolled in the academic year 2021. The researchers collected data using the following tools. The research used in the first step was the current and desirable conditions questionnaire. About Enhancing the desirable characteristics of students' learning under the Educational Service Area Office Khon Kaen Primary School District 2 has 2 parts: Part 1 deals with general information of the respondents; Part 2 deals with current conditions and desirable learning conditions of students. The nature of the questionnaire It was a 5-level estimation according to Likert's model. The data were analyzed using a software package to calculate the frequency, percentage, mean, standard deviation. and analyze the data.

The results of the research were as follows: 1) Current and desirable conditions about the desirable characteristics of learning It was found that the average of the current conditions Average of desirable conditions Combined indicators 1 and indicators 2 had an average value of 91.07 and an average of desirable conditions including indicators 1 and indicator 2 was 99.54, interpreting the results at a high level.

2) Necessary needs concerning the desirable characteristics of learning It was found that the first order of the second indicator was to gather with friends in the knowledge exchange room. 3) Approach to enhancing desirable characteristics. In terms of learning, there are 3 approaches as follows: 3.1) Game activities All students in the room participated. enabling learners to get to know others The use of games in teaching activities also allows learners to fully participate in learning. 3.2) Simulation technique is teaching that simulates a real situation in the classroom in an attempt to make it as realistic as possible. Learners will learn from facing problems. which must be judged and used witty Provide opportunities for learners to study by themselves according to specified activities. and the teacher will be the one to advise Assisting in teaching with summarizing and evaluating learners' learning outcomes.

Keywords: Current condition, Desirable condition, Necessity,
Development guidelines.

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

_____ Major Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.อรัญ ซุยกระเดื่อง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง กรรมการสอบ อาจารย์ ดร.ชนะชัย อวนวัง กรรมการสอบ ตลอดจนอาจารย์ในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาทุกท่าน ที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนและให้ความรู้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ด้วยดีเสมอมา และขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่สละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่ให้ความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ขอขอบคุณพี่น้องนักศึกษาห้องเรียนครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาทุกท่านที่ให้กำลังใจ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีในการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาแด่ บิดา มารดา และผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยและบูรพาจารย์ที่ได้ให้การศึกษาอบรมสั่งสอนให้สติปัญญาความเชี่ยวชาญกล้าหาญและคุณธรรมทั้งหลาย อันเป็นเครื่องชี้นำทางส่องสว่างไปสู่ความสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต

นางสาวกานต์ติมา ทองน้อย

สารบัญ

หัวเรื่อง **หน้า**

บทคัดย่อ ..... ค
ABSTRACT ..... จ
กิตติกรรมประกาศ ..... ช
สารบัญตาราง ..... ญ
สารบัญภาพ ..... ฎ
บทที่ 1 บทนำ 1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา 1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย 3
1.3 ขอบเขตการวิจัย 4
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ 5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม 7
2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) 7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 12
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความใฝ่เรียนรู้ 19
2.4 สภาพปัจจุบัน 29
2.5 สภาพที่พึงประสงค์ 30
2.6 ความต้องการจำเป็น 31
2.7 แนวทางการพัฒนา 31
2.8 บริบทศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 33
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 34
2.10 กรอบแนวคิดการวิจัย 42

หัวเรื่อง **หน้า**

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 43
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น 43
ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน 50
บทที่ 4 ผลการวิจัย 52
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 52
4.2 ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 52
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 53
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 60
5.1 สรุป 60
5.2 อภิปรายผล 61
5.3 ข้อเสนอแนะ 64
บรรณานุกรม 65
ภาคผนวก 70
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย 71
ภาคผนวก ข แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 75
การเผยแพร่ผลงานวิจัย 79
ประวัติผู้วิจัย 80

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

3.1 การแบ่งโรงเรียนออกเป็น 2 ขนาด คือ ขนาดกลาง 1 โรงเรียน ขนาดเล็ก 11 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 12 โรงเรียน 44

3.2 การสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ที่เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert 45

4.1 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ รวมตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2 53

4.2 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ PNI และลำดับความต้องการจำเป็นตามตัวชี้วัด 55

4.3 ลำดับความต้องการจำเป็นของตัวชี้วัดที่ 1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ 56

4.4 ลำดับความต้องการจำเป็นของตัวชี้วัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 57

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 49

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงนั้น คนในสังคมต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ สิ่งสำคัญที่สุดที่ทุกคนจะอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุขนั้น คือการพัฒนาการศึกษา ซึ่งการจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้นั้น จะต้องได้รับการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ตั้งแต่แรกเกิดมามีชีวิตอยู่รอดก็ต้องมีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนอยู่ท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นั้น มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เป็นการเตรียมเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีทักษะสำคัญในด้านการอ่าน การเขียน การคิดการแก้ปัญหา การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสามารถเผชิญชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ถ้าผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์หรือประสบการณ์จริง ก็จะสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาได้ ส่งผลทำให้ผู้เรียน “คิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น” (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2558, น. 7-8)

รายงานผลการประเมิน การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 ภาพรวมมีแนวโน้มของการประเมิน การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีแนวโน้มลดลงจากปีการศึกษา 2561 ดังนี้ วิชาภาษาไทย ปีการศึกษา 2561 เท่ากับ 57.10 ปีการศึกษา 2562 เท่ากับ 47.44 วิชาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2561 เท่ากับ 33.16 ปีการศึกษา 2562 เท่ากับ 29.27 วิชาคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2561 เท่ากับ 34.20 ปีการศึกษา 2562 เท่ากับ 31.06 และวิชาวิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2561 เท่ากับ 38.00 ปีการศึกษา 2562 เท่ากับ 33.09 ตามลำดับ ซึ่งคะแนนเฉลี่ยทั้ง 4 วิชา มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของปีการศึกษา 2562 สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของปีการศึกษา 2562 ต่ำกว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของปีการศึกษา 2561 รวมสาเหตุหลักเกิดจากนักเรียนขาดทักษะในการใฝ่เรียนรู้ ฝึกฝน เอาใจใส่ การคิดวิเคราะหและสังเคราะห ขาดทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งนั่นมีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น

ครูจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอน ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่กระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้น จะต้องเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็น สามารถดำรงชีวิตในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง พร อมที่จะเผชิญหน้ากับสภาพสังคมเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในอนาคตการตื่นตัวและเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแกปัญหาและพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีนโยบายในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างเป็นรูปธรรม มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมและจัดการศึกษาให้นักเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้คู่คุณธรรม ดังนั้นจึงได้กำหนดกลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และกำหนดจุดเน้นหลักเด็กเก่ง ดี มีทักษะชีวิต มีความสุขกับการเรียนรู้ โดยมีจุดเน้นปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความใฝ่เรียนรู้และทักษะชีวิตที่ดี โดยให้ทุกโรงเรียนในสังกัดจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความใฝ่เรียนรู้ มีจิตสำนึกในความเป็นไทยและยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งจากผลการสังเคราะห์ข้อมูลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ในปีการศึกษา 2562 จากกลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา ตามนโยบายกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า สถานศึกษายังไม่สามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านใฝ่เรียนรู้ เป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง จึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์และข้อมูลทางด้านสารสนเทศเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้านใฝ่เรียนรู้ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบและนำข้อมูลไปหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2562)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กนักเรียน เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ จึงมีความต้องการที่จะศึกษาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ตัวชี้วัดที่ 1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ตัวชี้วัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ของนักเรียนในโรงเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากนักเรียนเป็นกำลังสำคัญของชาติที่ควรปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตั้งแต่เยาว์วัย และเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ซึ่งในวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ต่อตัวนักเรียนและบุคคลอื่น โดยผู้วิจัยจะศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีงาม และแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน รวมทั้งเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีและเป็นที่ยอมรับของสังคม และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่กระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโลกในยุคศตวรรษที่ 21 พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ในอนาคตการตื่นตัวและเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

1.2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

1.2.3 เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ตำบลหินตั้ง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ทั้งหมด 12 โรงเรียน จำนวน 115 คน

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้านป่างิ้วหนองฮี ตำบลหินตั้ง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 90 คน ปีการศึกษา 2564 ซึ่งได้มาโดยการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตามความสะดวก ในการวิจัยครั้งนี้ คำนวณจากสูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 580)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 สภาพปัจจุบัน

2.2 สภาพที่พึงประสงค์

2.3 ความต้องการจำเป็น

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ขั้นที่ 2 การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน แบ่งเป็นศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 ท่าน ผู้บริหาร จำนวน 2 ท่าน ผู้สอน จำนวน 4 ท่าน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

แนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะแสดงออกถึงความตั้งใจเพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สภาพปัจจุบัน หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ๆ ขณะนั้น ทั้งเกิดจากสภาพทางสังคม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียน โดยครอบคลุมในด้านการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยมีตัวชี้วัด 2 ตัวชี้วัด ดังนี้

1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

2. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ความคาดหวังของผู้เรียนที่พึงประสงค์ให้มีความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก ที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของนักเรียนศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยมีตัวชี้วัด 2 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

2. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นปัจจุบันที่ต้องการให้เกิดกับสภาพที่เป็นอยู่จริง ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI)

การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ที่สังเคราะห์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวคิด ข้อเสนอแนะ ในประเด็นของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

1.5.2 ได้ทราบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

1.5.3 เป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนต่อไป

บทที่ 2
การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)
2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้
4. สภาพปัจจุบัน
5. สภาพที่พึงประสงค์
6. ความต้องการจำเป็น
7. แนวทางการพัฒนา
8. บริบทศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต

โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2.1.2 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

2.1.2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2.1.2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

2.1.2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น

2.1.2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้

2.1.2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.1.2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.1.3 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.1.3.1 มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.3.2 มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

2.1.3.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย

2.1.3.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่น ในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.1.3.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกัน ในสังคมอย่างมีความสุข

2.1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

2.1.4.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2.1.4.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.1.4.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

2.1.4.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

2.1.4.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณธรรม

2.1.5 มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมอง และพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

2.1.5.1 ภาษาไทย

2.1.5.2 คณิตศาสตร์

2.1.5.3 วิทยาศาสตร์

2.1.5.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.1.5.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.1.5.6 ศิลปะ

2.1.5.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.1.5.8 ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าว เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษา ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

2.1.6 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม และสามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 3 ลักษณะดังนี้

2.1.6.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2.1.6.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย

1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และนักศึกษาวิชาทหาร

2) กิจกรรมชุมนุม ชมรมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคมมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

2.1.7 ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1.7.1 ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1–6) การศึกษาระดับนี้ เป็นช่วงแรกพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์ และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2.1.7.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง และส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะในการคิดวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงามและมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

2.1.7.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4–6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

2.1.8 การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

2.1.8.1 ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 5 ชั่วโมง

2.1.8.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง

2.1.8.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4–6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คิดน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชาเท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไว้ดังนี้

2.2.1 ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

มีนักวิชาการและหน่วยงานให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, น. 53) ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่าลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองโลกและพลโลก

ชาญชัย อินแผลง (2552, น. 9) สรุปความหมายไว้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมหรือลักษณะประจำตัวที่ดีที่ต้องการให้เกิดกับเด็กในสังคมไทย

สุกัญญา คุ้มกลาง (2553, น. 8) สรุปความหมายไว้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม ลักษณะนิสัยที่ดีงาม ดังนั้น สถานศึกษาแต่ละแห่งอาจจะกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาความต้องการ ตลอดจนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการพัฒนาและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาเป็นผู้กำหนด โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน และจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, น. 53) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

สุรีย์ พูลสวัสดิ์ (2554, น. 29) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกอันเป็นลักษณะเฉพาะประจำตัวของเด็กนักเรียน ซึ่งเป็นที่ยอมรับ และบุคคลทั่วไปมีความพึงพอใจ

อภิชาติ อ่อนเอม (2559, น. 26) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง ลักษณะที่ดีที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามสภาพ ปัญหาและสภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหรือสังคม

นิวัฒน์ สินไชย (2560, น. 14) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม เป็นสิ่งที่นักเรียนควรยึดถือปฏิบัติเป็นพฤติกรรมที่ดี บุคคลส่วนใหญ่เห็นว่า ดีงามถูกต้อง เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม บุคลิกลักษณะนิสัยที่ดีงาม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลโลก

2.2.2 ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, น. 53) กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ในมาตราที่ 23 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดการความรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชาและให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้มุ่งมั่น ขยายโอกาส

ทางการศึกษา ให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์สันติวิถีและประชาธิปไตย สถาบันเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มูลนิธิเด็ก (อ้างถึงใน อภิชาต อ่อนเอม, 2559, น. 43) กล่าวไว้ว่า การศึกษาในปัจจุบัน สามารถพัฒนาคนให้มีปัญญามากขึ้น มีความรู้มากขึ้น มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ มีความคิดวิเคราะห์และความสามารถในการเรียนรู้ แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาโลกได้อัตโนมัติ จึงมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ค่านิยม รวมทั้งวิถีชีวิตที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การเตรียมผู้เรียนเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในโรงเรียน ใน 2 เรื่อง คือ 1) การปฏิรูปหลักสูตร และ 2) การปฏิรูปโครงสร้าง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

ศักดิ์สกล จันแสน (2558, น. 16) สรุปไว้ว่า ในการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนนั้น ไม่ใช่แค่การให้ความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญ ทั้งทางด้านความรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีที่ผู้เรียนที่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยที่ สถานศึกษาจะต้องร่วมกับชุมชน กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความจำเป็นของชุมชน และท้องถิ่น โดยคำนึงถึงสภาพเป็นจริงของนักเรียน และควรพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งพฤติกรรม จิตใจ สติปัญญาเพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดี ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยที่ถูกต้อง เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ค่านิยม รวมทั้งวิถีชีวิตที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีศักยภาพในการที่จะศึกษาต่อ และในการประกอบอาชีพต่อไป

อภิชาติ อ่อนเอม (2559, น. 43) สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนนั้นต้องให้ความสำคัญ ทั้งในด้านความรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีที่ผู้เรียนพึงมี เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ครอบคลุมทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ต้องส่งเสริมและสร้างความตระหนัก ให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่ดี ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยที่ถูกต้อง เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ค่านิยม รวมทั้งวิถีชีวิตที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และมีศักยภาพในการที่จะศึกษาต่อ และในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

นิวัฒน์ สินไชย (2560, น. 15) สรุปไว้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมีความสำคัญ เพราะเป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งพฤติกรรม ความสามารถทางการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม ที่จะเจริญเติบโตเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และสามารถดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างปกติ

2.2.3 องค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (อ้างถึงใน อภิชาต อ่อนเอม, 2559, น. 29) กล่าวถึง คุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทยที่ต้องการพัฒนา ดังนี้

1. คุณลักษณ์ด้านคุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นสภาพความดีงามในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่

1.1 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้กระทำการใด ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความสามารถพึ่งตนเอง การมีวินัย

1.2 คุณธรรมที่เป็นปัจจัย หล่อเลี้ยง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้กระทำการใด ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ฉันทะ สัจจะ ความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่ ความกตัญญู

1.3 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยยึดประวิงหรือตักเตือนให้กระทำการใด ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ได้แก่ ความมีสติ รอบคอบ ตั้งจิตให้ดี

1.4 คุณธรรมที่เป็นปัจจัย สนับสนุน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยส่งเสริมให้กระทำการใด ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ได้แก่ ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกันความเอื้อเฟื้อต่อกัน ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นและความอะลุ้มอล่วย ถ้อยทีถ้อยอาศัย

2. คุณลักษณะด้านสังคม หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความมีกิริยามารยาท การปรับตัว ความตรงต่อเวลา ความสุภาพ และการมีสัมมาคารวะ การพูดจาไพเราะ การอ่อนน้อมถ่อมตน

3. คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหาความรู้ การทำความเข้า ใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความใฝ่เรียนใฝ่รู้ ความรักโรงเรียน และความรักการอ่าน

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, น. 1) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไว้ในมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มาตรฐานที่ 2 มี 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
2. เอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ
3. ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
4. ตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

อภิชาติ อ่อนเอม (2559, น. 33) กล่าวถึง ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนควรมีไว้ว่าทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. 3R ได้แก่ การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และคณิตศาสตร์ (Arithmetic)
2. 4C ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) การร่วมมือ (Collaboration) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์จะต้องเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม มีทักษะ และปรับตัวได้ เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีความซื่อสัตย์ ประหยัด พอเพียง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้ ดังนั้น ถ้าจะให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ ต้องมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยใช้เครื่องมือทางการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2.2.4 การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น. 7) การดำเนินการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียน เพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตามที่สถานศึกษากำหนดทุกระดับการศึกษา เมื่อสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แล้ว ครูที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนควรจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นิยาม ตัวชี้วัดพฤติกรรมบ่งชี้และเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อพิจารณาว่าตัวชี้วัดนั้นครอบคลุมและสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของวิชางานกิจกรรมที่รับผิดชอบหรือไม่ อย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนว่าจะดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยวิธีใด ดังนี้

1. บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
2. จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวันของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนก่อนการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 สร้างหรือเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม/สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่เลือกดำเนินการตามขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 6 ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้และประเมินเป็นระยะ ๆ ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ให้ปรับปรุงพัฒนา แล้วประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ขั้นตอนที่ 7 รายงานผลการพัฒนาต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาจะบรรลุผลได้นั้น จะต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ดำเนินการพัฒนาทั้งในและนอกห้องเรียนโดยมอบหมายภารกิจในการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในห้องเรียน ให้ครูผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้รับผิดชอบโดยสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในชั่วโมงการเรียนการสอน/กิจกรรม โครงการหรือในโอกาสอื่น ๆ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการหลาย 19 รูปแบบ สถานศึกษาสามารถเลือกนำไปใช้ได้ตามความเหมาะสมดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบที่เหมาะสำหรับสถานศึกษาที่มีความพร้อมในด้านทรัพยากรต่าง ๆ ค่อนข้างสูงถึงสูงมาก และเหมาะสำหรับสถานศึกษาที่ต้องการเน้นด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สู่ความเป็นเลิศ โดยมีนโยบายที่จะให้บุคลากรและครูทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกข้อตามที่สถานศึกษากำหนด โดยจะมีคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา เป็นองค์คณะบุคคลในสถานศึกษาที่คอยช่วยเหลือคณะครู ในกรณีที่พบว่า นักเรียนบางคนมีปัญหาที่ซับซ้อนและไม่สามารถจะพัฒนาด้วยกระบวนการธรรมดาได้ มีความจำเป็นต้องทำกรณีศึกษา คณะกรรมการชุดนี้จะทำงานร่วมกับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา หรือครูคนอื่นที่สนใจจะทำกรณีศึกษาร่วมกัน

รูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับโรงเรียนที่มีความพร้อมปานกลาง กล่าวคือมีจำนวนบุคลากรครูที่ครบชั้นเรียน มีครูพิเศษบ้างแต่ไม่มากนัก ครูคนหนึ่งอาจต้องเป็นทั้งผู้สอนและทำงานส่งเสริม รวมทั้งรับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอื่น ๆ ด้วย สถานศึกษาประเภทดังกล่าวสามารถเลือกใช้รูปแบบการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รูปแบบนี้โดยการเลือกคุณลักษณะอันพึงประสงค์เฉพาะข้อที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกับมาตรฐานหรือตัวชี้วัดในกลุ่มสาระนั้น ๆ ที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบ เพื่อบูรณาการจัดทำแผนการเรียนรู้และแผนการพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์ในข้อนั้น ๆ ด้วยในคราวเดียวกัน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ก็ดำเนินการประเมินร่วมกับตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาคาดหวังว่าเมื่อได้ดำเนินการในภาพรวมแล้วการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะครบทุกข้อตามที่สถานศึกษากำหนด โดยดำเนินการดังนี้

1. คณะกรรมการการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาร่วมกับครูผู้สอนร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐาน/ตัวชี้วัด เนื้อหาในกลุ่มสาระวิชา และพิจารณา

เลือกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ว่า มีข้อใดบ้างที่สอดคล้องกับธรรมชาติวิชาที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบ รวมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

2. ครูผู้สอนนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่คัดเลือกไว้ไปบูรณาการกับตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดำเนินการพัฒนาและประเมินร่วมกัน

3. ครูผู้สอนส่งผลการประเมินให้ครูวัดผลเพื่อสรุปผลการประเมินและนำเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป

รูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบที่เหมาะสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นหรือครบชั้นพอดี แต่ครูคนหนึ่งต้องทำหลายหน้าที่ อีกทั้งความพร้อมของทรัพยากรด้านอื่น ๆ มีน้อย ดังนั้นการดำเนินการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชน อันได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินด้วยซึ่งจะทำให้ผลการประเมินมีความเที่ยงตรงมากขึ้น การพัฒนาและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามรูปแบบนี้ ครูประจำชั้น หรือครูประจำวิชาร่วมกันพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนทุกคน ทุกประการ โดยดำเนินการดังนี้

1. ครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชา ซึ่งรับผิดชอบการสอนมากกว่าหนึ่งชั้นหรือหนึ่งกลุ่มสาระ ใช้การบูรณาการทุกกลุ่มสาระและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เข้าด้วยกัน และร่วมกันพัฒนาและประเมิน โดยอาจใช้การสังเกตพฤติกรรมตามสภาพจริง เปิดโอกาสให้ชุมชน ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านร่วมประเมินด้วย ทั้งนี้ กรณีที่มีนักเรียนบางคนไม่ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อใด ครูร่วมกับชุมชนดำเนินการพัฒนา จนกระทั่งทั้งสองฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่านักเรียนมีคุณสมบัติตามเกณฑ์แล้วจึงให้ผ่านการประเมิน

2. ครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชาร่วมกันสรุปผลการประเมิน และนำเสนอผู้บริหารสถานศึกษาเพื่ออนุมัติต่อไป

ผู้วิจัย จึงสรุปการดำเนินการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการได้ว่า การดำเนินการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาต้องพิจารณาถึงบริบท และความพร้อมของสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีทรัพยากรในการบริหารแตกต่างกัน นอกจากนี้ การที่สถานศึกษาจะบรรลุผลได้นั้น จะต้องอาศัยการบริหารจัดการที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความใฝ่เรียนรู้

2.3.1 ความหมายของความใฝ่เรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2539, น. 15) ได้กล่าวว่า ความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงถึงความกระตือรือร้น สนใจ ฝักใฝ่ คิดค้น แสวงหาความรู้ต่าง ๆ ตลอดจนมีความสามารถในการจำแนก เปรียบเทียบและวิเคราะห์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

บุญชิต มณีโชติ (2540, น. 24) ให้นิยามความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การที่บุคคลมีแรงจูงใจ ความปรารถนา ความอยากรู้ อยากเห็น ความกระตือรือร้น ความสนใจ และความพอใจที่จะแสวหาข้อมูลความรู้ต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือกระหายใคร่รู้ที่เกิดขึ้น พฤติกรรมที่แสดงถึงความใฝ่ เรียนรู้ เช่น การสนใจแสงหาความรู้ การคิดสืบค้น การสอบถามผู้รู้ การสืบเสาะหาความรู้

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540, น. 13) ให้ความหมายของความใฝ่เรียนรู้ว่าเป็นคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงถึงความกระตือรือร้น สนใจใฝ่คิดค้นเสาะแสวงหาความรู้ต่าง ๆ ความสามารถในการจำแนกเปรียบเทียบและวิเคราะห์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งยังเป็นสิ่งที่บุคคลควรแสวงหาเพื่ออำนวยให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ที่สะดวก ปลอดภัย และมีความสุข

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2541, น. 39) ให้นิยามความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ ที่จะแสวงหาความรู้อย่างกว้างขวางและเพียงพอกับโอกาสที่จะสามารถทำงานได้และเพื่อจะได้ประโยชน์จากโอกาสทางการศึกษาที่มีให้ตลอดชีวิต

ชิตสุภางค์ ทิพย์เที่ยงแท้ (2543, น. 13) ให้นิยามความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การที่บุคคลมีแรงจูงใจ มีความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งความรู้ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือความอยากรู้อยากเห็นที่เกิดขึ้น ความต้องการหรือความอยากรู้ที่เกิดขึ้นนี้ เป็นแรงผลักดันหรือแรงจูงใจให้มีการแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น ความสนใจ ศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้จากตำรา สนทนากับผู้รู้

นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุล และคณะ (2543, น. 3) ให้ความหมายของความใฝ่เรียนรู้ว่าเป็นความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความคิดริเริมสร้างสรรค์ รักการประดิษฐ์ค้นคว้า รู้เท่าทันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง

ยุพิน โกณฑา และคณะ (2544, น. 11) ให้ความหมายของความใฝ่เรียนรู้ว่าเป็นคุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความกระตือรือร้นสนใจ เสาะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของความใฝ่เรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.3.2 พฤติกรรมของความใฝ่เรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, น. 59) ให้ความหมาย พฤติกรรมของความใฝ่เรียนรู้ว่า เป็นตัวบ่งชี้ที่เป็นคุณลักษณะของบุคคลตามมาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ว่าบุคคลจะต้องมีความกระตือรือร้น สนใจ การเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

จิราภา เต็งไตรรัตน์ (2543, น. 33) ให้ความหมาย พฤติกรรมของความใฝ่เรียนรู้ว่าเป็นพฤติกรรมของบุคคลสามารถสังเกตได้ เช่น การเดิน การยืน การพูด อารมณ์ดีใจ เสียใจ หรือโกรธ แต่พฤติกรรมบางอย่างไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงด้วยอวัยวะรับความรู้สึกและอาจจะต้องใช้เครื่องมือบางอย่าง เพื่อวัดพฤติกรรม เช่น เครื่องจับเท็จ เป็นต้น

สุรางค์ โค้วตระกูล (2545, น. 153) ให้ความหมาย พฤติกรรมของความใฝ่เรียนรู้ว่าเป็นพฤติกรรมตามแนวคิดของทฤษฎีพุทธิปัญญานิยมเชื่อว่า กระบวนการคิดมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายสิ่งเร้า นอกจากนี้ความรู้สึก ความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมของบุคคลต่างก็มีความสัมพันธ์กัน

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความใฝ่เรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การที่นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้สำเร็จลุล่วงด้วยความตั้งใจจริง พยายามเอาชนะอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ โดยไม่ย่อท้อและมุ่งมั่นใช้ความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2.3.3 คุณลักษณะของผู้มีความใฝ่เรียนรู้

ความใฝ่เรียนรู้ เป็นคุณลักษณะที่พึงมีและเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อที่จะเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก ดังนี้

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540, น. 15) ได้สรุปพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. ความชอบและความชื่นชมและเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ
2. ความใฝ่ฝันและจินตนาการ

3. การแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ
4. ความกระตือรือร้น ความอยากรู้อยากเห็น
5. ความตั้งใจ การเอาใจใส่ ทำให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ
6. ความกล้า ความริเริ่มและการตัดสินใจ
7. ความเพียรพยายาม มุ่งมั่น บากบั่น มีความสงบ มีสมาธิในการทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ย่อท้อ

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, น. 37) เสนอลักษณะของผู้ที่มีความใฝ่เรียนรู้ดังนี้

1. มีนิสัยรักการอ่าน
2. มีความกระตือรือร้น
3. กล้าแสดงความคิดเห็น
4. ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
5. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

อารี พันธ์มณี (2543, น. 19) สรุปลักษณะของผู้ที่มีความใฝ่เรียนรู้ว่าเป็นบุคคลที่มีลักษณะรักเรียน ชอบการศึกษาอยู่เสมอ ตื่นตัวกับสิ่งแปลกใหม่รอบตัวหรือจากระบบการเรียน อยากรู้อยากเห็น สนใจติดตามและแสวงหาความรู้ มีความรับผิดชอบต่อชีวิตตนเองและการงาน ติดตามข่าวสาร อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อปรับตนเองให้ทันสมัยทันยุคทันเหตุการณ์ทันโลก ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

สุภาพร มากแจ้ง (2544, น. 9) พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวว่า ความฉลาดรู้หรือใฝ่เรียนรู้ หมายถึง รู้แล้วสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ โดยไม่เป็นพิษเป็นโทษ การศึกษาเพื่อความฉลาดรู้ต้องยึดหลักอย่างน้อย 2 ประการ ประการแรก เมื่อจะศึกษาสิ่งใด เรื่องใดให้รู้จริง ควรจะได้ศึกษาให้ตลอดครบถ้วนทุกแง่ทุกมุมไม่ใช่เรียนรู้แต่เพียงบางส่วนบางตอน หรือเพ่งเล็งเฉพาะแต่เพียงบางแง่บางมุม อีกประการหนึ่ง ซึ่งจะต้องปฏิบัติประกอบกันไปเสมอคือ ต้องพิจารณาศึกษาเรื่องนั้น ๆ ด้วยความคิดจิตใจที่ตั้งมั่นเป็นกลาง ซึ่งคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ตามแนวพระราชจริยวัตรและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช สรุปได้ดังนี้

1. มีความอยากรู้
2. มีความตั้งใจจริง มุ่งมั่นที่จะรู้
3. มีความรักเรียน
4. มีเหตุผล
5. ความคิดริเริ่ม

6. การฝึกฝนค้นคว้า

7. รักการอ่าน

8. ความขยันหมั่นเพียร

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, น. 20) กล่าวว่า พฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. ตั้งใจเรียน

2. เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้

3. สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ

4. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม

5. บันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้

6. แลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายคุณลักษณะของผู้มีความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง เป็นคนชอบสังเกต มีความกระตือรือร้น ความอยากรู้อยากเห็น ความเพียรพยายามและการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการแสวงหาความรู้การเรียน การทำกิจกรรม ฝึกฝนค้นคว้า การทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือสิ่งที่สนใจอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทำให้ตนเองมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นหรือพัฒนาขึ้นทำให้มีความคิดกว้างไกล คิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าตัดสินใจ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองสังคมและประเทศชาติได้

2.3.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความใฝ่เรียนรู้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนนั้นมีหลายปัจจัย ผู้วิจัยพบว่า มีปัจจัยสำคัญ ๆ ที่ส่งผลต่อความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน มีรายละเอียดดังนี้

2.3.4.1 แรงจูงใจในการเรียน

แรงจูงใจในการเรียน มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของ แรงจูงใจในการเรียนไว้ดังนี้

ยุวดี อินชัยเทพ (2541, น. 35) ให้นิยามว่า แรงจูงในในการเรียน หมายถึง การกระตุ้นหรือเร้าให้บุคคลมีความสนใจต่อการเรียนหรือวิชาที่จะเรียน

มาลี จุฑา (2549, น. 141) ให้นิยามว่า แรงจูงใจในการเรียน เป็นวิธีการที่จะกระตุ้นให้เด็กมีความหวัง มีความภาคภูมิใจ มีความพอใจที่จะเรียนและอยากประสบความสำเร็จในการเรียน

ชูชีพ อ่อนโคกสูง และอนุสรณ์ อรรถศิริ (2549, น. 5) ให้นิยามว่า แรงจูงใจในการเรียน หมายถึง พลังที่ทำให้ผู้เรียนทำพฤติกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอนอย่างเข้มแข็ง และกระตือรือร้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามที่ตนต้องการในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แรงจูงใจในการเรียน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความรู้สึกว่าต้องการ กระตือรือร้น ตั้งใจเรียน และความพยายามมุ่งมั่นในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ตามที่ตนต้องการอย่างเต็มศักยภาพของตนเอง

2.3.4.2 การเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self Esteem) มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self Esteem) ไว้ดังนี้

สุวรรณี พุทธิศรีและชัชวาล ศิลปะกิจ (2541, น. 358) ให้นิยาม การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง จากการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มีความพึงพอใจในผลการเรียนของตนเองซึ่งอาจจะถูกกำหนดโดยพ่อแม่ ครูและเพื่อน ความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่รักของบุคคลในครอบครัว ความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนดี

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2543, น. 87) ให้นิยาม การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อตัวเองว่ามีค่า มีความสามารถ มีความภาคภูมิในในความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองทำให้คนเรามีความมั่นใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ของชีวิตโดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นช่วยเหลือ

จรัญญา ขันกฤษณ์ (2543, น. 8) ได้สรุปความหมายว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินความรู้สึกที่บุคคลที่มีต่อตนเองในด้านต่าง ๆ เมื่อบุคคลกระทำกิจกรรมได้สำเร็จมีความพึงพอใจและเห็นคุณค่าในการกระทำนั้น ๆ ของตน รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ ได้รับการยกย่องและมีคุณค่า ถ้าคิดว่าตนเองด้อยกว่าคนอื่น ๆ ทุกทางก็เป็นปมด้อย น้อยเนื้อต่ำใจ ไม่มีความสุขโดยปกติแล้วคนเรามักจะเอาตัวเองไปเปรียบเทียบกับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543, น. 12) ให้นิยามการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความคิดของบุคคลเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นคนที่มีคุณค่ามีความหมายและมีประสิทธิภาพเพียงใด

ธีระ ชัยยุทธยรรยง (2544, น. 20) ให้นิยามการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเองในทางที่ดี มีความเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถมีคุณค่า ทำอะไรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายตนเองที่ตั้งไว้

กรมวิชาการ (2545, น. 12) ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นการประเมินค่าความแตกต่างระหว่างภาพลักษณ์ของตัวตนในอุดมคติของแต่ละคน

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเท่าเทียมกับผู้อื่น รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญได้รับการยกย่องเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และยอมรับตนเอง โดยสื่อออกมาในลักษณะของพฤติกรรมการแสดงออก

2.3.4.3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ดังนี้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, น. 15–52) เทคนิควิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีมากมายหลายวิธี การนำวิธีสอนใด ๆ ไปใช้นั้นควรเลือกให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาธรรมชาติของวิชาจุดประสงค์การเรียนรู้และลักษณะของผู้เรียน ซึ่งเทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม (Indirect Instruction) ได้แก่ การเรียนแบบสืบค้น (Inquiry) แบบค้นพบ (Discovery) แบบแก้ปัญหา (Problem Solving) แบบสร้างแผนผังความคิด (Concept Sapping) แบบใช้กรณีศึกษา (Case Studies) แบบตั้งคำถาม (Questioning) และแบบใช้การตัดสินใจ (Decision Saking)

2. การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Study) ได้แก่ การมอบหมายรายงานเป็นรายบุคคล การเขียนเรียงความ การทำโครงงานการทำแบบจำลอง การทำนิตยสาร เกมการสืบค้น การค้นคว้าอย่างอิสระ คู่สัญญา การเรียนเสริมศูนย์การเรียน (Learning Center) ชุดการสอน (Instruction Package) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ((Learning Activity Packages) คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) บทเรียนสำเร็จรูป (Programmed Text)

3. การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ (Interactive Instruction) ได้แก่ คู่คิด (Think–Pair–Share) การโต้วาที การระดมพลังสมอง (Brain–Storming) กลุ่มแก้ปัญหาบทบาทสมมุติ (Role–Play) Buzzing กลุ่มเอกฉันท์ 1–3–6 กลุ่มติว กลุ่มสืบค้น การอภิปราย การเรียนแบบร่วมมือ การประชุมแบบต่าง ๆ

4. การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Instruction) ได้แก่ เกม (Game) กรณีตัวอย่าง (Case Study) สถานการณ์จำลอง (Experiential Instruction) ละคร (Acting of Dramatization) บทบาทสมมุติ (Role–Play)

5. การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ได้แก่ Co–op Co–op, Jigsaw, Team–games Tournaments (TGT), Group Investigation (GI), Learning Together (LT), Numbered heads together (NHT),

6. การเรียนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)

7. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integration) ได้แก่ การเรียนการสอนแบบ Storyline Method

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้แผนกวิจัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544, น. 5) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จัด หรือดำเนินการให้สอดคล้องกับผู้เรียน ความแตกต่างระหว่าง

บุคคล ความสามารถทางปัญญา วิธีการเรียนรู้โดยบูรณาการคุณธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจด้วยวิธีการ กระบวนการ และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ทั้งในและนอกห้องเรียน มีการวัดผล ประเมินผล ตามสภาพจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรูได้ตามมาตรฐานหลักสูตรที่กำหนด

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2551, น. 23) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้สอนในยุคปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและเสนอบทบาทของครูในยุคปัจจุบัน ครูต้องสอนหรือฝึกผู้เรียน ดังนี้

1. ฝึกคิด คือ สอนให้ผู้เรียนคิดเองเป็น
2. ฝึกให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า ศึกษาให้ลึกซึ้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และมีการวิจัยค้นคว้า
3. ฝึกให้ผู้เรียนบริการสังคม คือ สิ่งที่เรียนจะมีคุณค่าเมื่อได้ใช้ความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ทักษิณา เครือหงส์ (2551, น. 1) ได้เสนอแนวทางสำหรับผู้สอนที่ใช้หลักการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

1. ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจ รู้เป้าหมายของการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาอุดมศึกษา โดยการศึกษาข้อมูล พระราชบัญญัติการศึกษา ตำราเอกสารหลักสูตร หลักสูตรสาขาวิชาลักษณะรายวิชาจัดทำแผน การสอนและเอกสารประกอบการสอน
2. ครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ศักยภาพผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล ใช้หลักการวิเคราะห์ผู้เรียน เช่น วิเคราะห์จากรูปแบบการเรียนรู้ความภูมิใจตนเอง เจตคติต่อวิชา ความคาดหวังในการเรียน ใช้แบบวัดความรู้พื้นฐานของผู้เรียน (Pretest) ก่อนเรียน วัดผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายหน่วยและมีการมอบหมายงานให้ผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอน
3. ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น การบูรณาการเนื้อหา การจัดการเรียนรู้เพื่อชี้แนะการรู้คิด
4. ครูผู้สอนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนของตนเองและผู้เรียน เช่น ใช้คอมพิวเตอร์ในการหาความจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มอบหมายให้นักศึกษาค้นคว้าและนำมาอภิปรายในชั้นเรียน ฝึกการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลข้อมูล และจัดทำรายงาน พัฒนาและใช้สื่อการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5. ครูผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการของผู้เรียน เช่น มอบหมายงานเดี่ยวและงานกลุ่ม ประเมินผลการเรียนรู้ จากผลงานที่มอบหมายในระหว่างเรียน และทดสอบหลังเรียน

6. ครูผู้สอนมีการนำผลประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ในการนำผลการประเมินการเรียนรู้มาเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน

7. ครูผู้สอนมีการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตนเอง มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสังคมและการประยุกต์ใช้ มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ

2.3.4.4 ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน

ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

ทิศนา แขมมณี และวิจิตร อาวะกุล (2526, น. 25) ให้นิยามว่า ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน หมายถึง การติดต่อกันระหว่างบุคคลกับบุคคล เพื่อช่วยให้คนอยู่ร่วมกันและทำงานกันอย่างมีความสุข การติดต่อเสริมสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลเพื่อให้เกิดความรักใคร่นับถือและเกิดความร่วมมืออันดีต่อกัน สามารถอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

สงวนศรี วิรัชชัย (2527, น. 11) ให้นิยามปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนว่า หมายถึง การที่สมาชิกมีพฤติกรรมและมีปฏิกิริยาโต้ตอบกันหรือมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันในทางหนึ่ง รวมไปจนถึงการมีอิทธิพลต่อกันด้วย ซึ่งจะสังเกตได้จากพฤติกรรมเหล่านี้ คือ

1. การขึ้นตรงต่อกัน (Interdependence) คือการที่สมาชิกมีเป้าหมายร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน พิจารณาได้จากลักษณะ 3 แบบ คือ

1.1 การขึ้นตรงต่อกันในทางบวก (Positive Dependence) คือ การมีปฏิสัมพันธ์เป็นไปในทางที่สนับสนุนกัน ซึ่งทำให้กลุ่มมีสมาธิที่สุด

1.2 การขึ้นตรงต่อกันในทางลบ (Negative Dependence) คือ การมีปฏิสัมพันธ์เป็นไปในทางขัดขวาง รบกวน หรือเป็นอุปสรรคต่อกัน

1.3 ไม่ขึ้นต่อกัน (Independence) หมายถึง การที่สมาชิกแต่ละคนดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายของตนได้โดยไม่ต้องอาศัยคนอื่น

2. อิทธิพลและอำนาจที่สมาชิกมีต่อกัน (Influence and Power) การที่สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ขึ้นตรงต่อกันจะเป็นผลให้สมาชิกแต่ละคนมีอิทธิพลต่อกันด้วย เพราะการที่ต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่น ๆ ในกลุ่ม จะทำให้สมาชิกแต่ละคนต้องปรับเจตคติที่มีต่อตนเองและคนอื่น แล้วปรับพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับการคาดหวังของคนอื่น ๆ ในกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่มีสถานภาพและความสามารถเหนือกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ เพราะสามารถชี้นำ ชักจูงใจและมีอิทธิพลต่อความคิดพฤติกรรมของสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มได้ ผู้สอนสามารถสังเกตพฤติกรรมในการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนได้ ซึ่งพิจารณาได้ 3 ลักษณะ คือ

2.1 พฤติกรรมที่มุ่งเป้าหมายส่วนตัว เป็นพฤติกรรมที่ต้องการความเด่น จะแสดงพฤติกรรมในทางที่จะทำให้ตนได้เป็นจุดสนใจของสมาชิกเวลาเข้ากลุ่มจะอาสาปฏิบัติงานหรือให้ความร่วมมือเฉพาะกรณีที่ตนจะได้รับสิ่งตอบแทนและมักมีพฤติกรรมการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ

2.2 พฤติกรรมที่มุ่งเป้าหมายของกลุ่มหรือพฤติกรรมที่มุ่งงาน เป็นพฤติกรรมที่พยายามสนับสนุนร่วมมือและช่วยทำงานทำกิจกรรมของกลุ่มอย่างเต็มกำลังความสามารถจะบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

2.3 พฤติกรรมที่มุ่งด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นพฤติกรรมที่มุ่งสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีในระหว่างสมาชิกด้วยกัน มีการยอมรับคล้อยตาม ช่วยเหลือและสนับสนุนสมาชิกคนอื่น ๆ เพื่อให้เขาพอใจตนและพยายามจะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มเป็นไปด้วยดีในการประเมินชั้นเรียนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์เป็นหลักสามารถทำได้จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยประเมินการแสดงออกทางภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดให้ด้วยการอัดเทปหรือวิดีโอเทป แล้วเปิดฟังหรือสังเกตดูเพื่อประเมินทักษะทางภาษาที่ใช้พร้อม ๆ กับการใช้กลวิธีเพื่อการสื่อสาร ซึ่งควรยึดความก้าวหน้าของแต่ละคนเป็นหลักในการประเมิน ผู้ที่ทำการประเมินเป็นได้ทั้งผู้สอนเพื่อนในชั้นเรียนและผู้เรียนเอง โดยเป็นการประเมินร่วมกันทั้งผู้สอนและผู้เรียน

สุพัตรา ผลรัตนไพบูลย์ (2550, น. 55) ได้กล่าวถึง ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ดังนี้ คือ ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนอาจเกิดขึ้นได้ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึง ทั้งครูและนักเรียนต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสซักถาม ตอบคำถาม และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก บรรยากาศในชั้นเรียนก็จะมีแต่ความน่าสนใจน่าสนุก อยากรู้อยากเห็น และกระตือรือร้น นอกจากนั้นปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเองก็มีส่วนช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในชั้นเรียนด้วยเช่นกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน หมายถึง พฤติกรรมการลงมือทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยมุ่งเน้นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือเวลาที่ทำงานร่วมกัน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การปฏิบัติตัวที่ดีกับเพื่อน ๆ การมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อน ๆ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน

2.3.4.5 ความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์ มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542, น. 30) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นชุดของขีดความสามารถสมรรถนะและทักษะทางจิตพิสัยที่ส่งผลต่อความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการต่อสู้กับข้อเรียกร้องและแรงกดดันต่าง ๆ ที่มาจากสภาวะแวดล้อม ที่มีผลต่อการมีสุขภาพจิตที่ดี และประสบความสำเร็จในชีวิต

กรมสุขภาพจิต (2543, น. 55) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี (2543, น. 175) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ของบุคคลที่เป็นปัจจัยสำคัญของการทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีความสุขและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีเชาวน์อารมณ์เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ตลอดชีวิต คือการพัฒนาจิตของตนให้มีสติระบบบุคคลจะสามารถพัฒนาความสามารถในการทำงานและสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

เทอดศักดิ์ เดชคง (2543, น. 39) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการนำไปสู่การเป็นคนดี มีคุณค่า และมีความสุข ในการเป็นคนดีหมายถึง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งก็คือความเมตตากรุณามีคุณค่านั้นสอดคล้องกับการมีสติรู้ตัว (Awareness) ในส่วนการมีความสุขเกิดจากการรู้จักมองโลกเลือกหาความสุขใส่ตัว เมื่อเกิดความทุกข์ก็หาวิธีแก้ไขตรงส่วนนี้คล้ายกับการใช้ปัญญา

รัตติกรณ์ จงวิศาล (2544, น. 88) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าหมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์หรือความรู้สึกของตนเองสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง และสามารถใช้อารมณ์ให้เกิดประโยชน์และเป็นความสามารถในการตระหนักรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

จากที่มีผู้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง อารมณ์เป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้เข้าใจและรู้จักใช้พลังทางอารมณ์ของตนเป็นความสามารถของบุคคลตระหนักรู้ในความคิดความรู้สึกและภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

2.3.4.6 การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว

. การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของ การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวไว้ดังนี้

มุกข์ดา ผดุงยาม (2547, น. 74) ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ว่าเป็นการช่วยกระตุ้นให้รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเกิดแรงจูงใจและสามารถเผชิญปัญหาได้ดี ช่วยให้สามารถแสวงหาความรู้ต่าง ๆ

วัฒนา พาผล (2551, น. 31) ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ว่าเป็นการบุคคลในเครือข่ายของสังคมได้รับการช่วยเหลือทางอารมณ์ สังคม สิ่งของหรือข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญและตอบสนองต่อความเจ็บป่วยและความเครียด

Cobb (1976, p. 300) ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ว่าเป็นการทำให้บุคคลเชื่อว่าเขายังมีคนรัก สนใจ ยกย่อง และเห็นคุณค่า ตลอดจน มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว

จากที่มีผู้ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว หมายถึง ครอบครัวคอยช่วยกระตุ้นให้บุคคลรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเกิดแรงจูงใจ เป็นการทำให้บุคคลเชื่อว่าเขายังมีคนรักคนสนใจยกย่องและเห็นคุณค่าอยู่เสมอ

2.4 สภาพปัจจุบัน

รัชพล คชชารุ่งโรจน์ (2548, น. 3) ได้ให้ความหมายของสภาพปัจจุบัน หมายถึง ประสิทธิผลของโรงเรียน เกิดจากสภาพทางสังคม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ มีความพร้อมในด้านทรัพยากรต่าง ๆ โดยองค์ประกอบประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นระบบสังคมรูปนัยที่จะต้องจัดความสัมพันธ์ภายนอกกับกระบวนการภายในองค์การให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของกระบวนการศึกษาของสังคม ระบบของโรงเรียนจะมั่นคงก็ต่อเมื่อสร้างผลผลิตที่เป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

กิตติศักดิ์ แป้นงาม (2555, น. 2) ได้ให้ความหมายของสภาพปัจจุบัน หมายถึง สิ่งที่คาดหวัง ได้แก่ สิ่งที่เราตั้งเป็นความหวังหรือสิ่งที่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ หรือหลักการทางทฤษฎีที่ยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่ดี และสิ่งที่เป็นจริงหรือสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ได้แก่ สภาพที่ปรากฏทางการปฏิบัติงาน และผลของงานที่เกิดขึ้น

กัลยาณี ทบเทิบ (2556, น. 5) ได้ให้ความหมายของสภาพปัจจุบัน หมายถึง ระดับของการดำเนินงานโดยครอบคลุมในด้านการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เป็นจริง ซึ่งโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว เราจะพิจารณาว่ามีปัญหาเกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่เป็นจริงหรือสิ่งที่เกิดขึ้นต่ำกว่าสิ่งที่คาดหวัง

สนอง สุดสะอาด (2560, น. 4) ได้ให้ความหมายของสภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพปัจจุบันในการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่มีประสิทธิผลในทุกด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมสภาพ และด้านการมีส่วนร่วม

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สภาพปัจจุบัน หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ๆ ขณะนั้น ทั้งเกิดจากสภาพทางสังคม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียน โดยครอบคลุมในด้านการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรม ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.5 สภาพที่พึงประสงค์

นริศรา พรมวัน (2554, น. 2) ได้ให้ความหมายของสภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

มัญชลี เปี่ยมดี (2563, น. 3) ได้ให้ความหมายของสภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง เป็นพฤติกรรมหรือความสามารถทำได้ตามวัยที่คาดหวังให้เด็กเกิดบนพื้นฐานพัฒนาการตามวัยหรือความสามารถตามธรรมชาติในแต่ละระดับอายุ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดสาระเรียนรู้ ในการจัดประสบการณ์กิจกรรมและประเมินพัฒนาการเด็ก

พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร (2563, น. 2) ได้ให้ความหมายของสภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ความคาดหวังของครูผู้สอนที่พึงประสงค์ให้ผู้เรียน มีความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ความคาดหวังของครูผู้สอนที่พึงประสงค์ให้ผู้เรียนมีความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

2.6 ความต้องการจำเป็น

Rote (1997) ได้ให้ความหมายของความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับสภาพที่เป็นอยู่จริง สิ่งที่ถือว่าเป็นความต้องการจำเป็นต้องมีคุณลักษณะ 2 ประการ คุณลักษณะประการแรก คือ อะไรก็ตามที่หากได้มาแล้วก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมาก สิ่งนั้นถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น และคุณลักษณะประการที่สอง คือ อะไรก็ตามที่หากไม่ได้รับแล้วจะก่อให้เกิดสภาวะที่ไม่พึงประสงค์ สิ่งนั้นถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น

Stufflebeam (1997) ได้ให้ความหมายของความต้องการจำเป็น หมายถึง ทิศทางหรือแนวทางที่คาดว่าต้องมีการปรับปรุงจากข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ในปัจจุบัน

Guba and Lincoln (1982) ได้ให้ความหมายของความต้องการจำเป็น หมายถึง ผลต่างระหว่างสภาพที่ควรจะเป็นกับสภาพที่เป็นอยู่จริง และจะเป็นความต้องการจำเป็นต่อเมื่อสิ่งที่ได้รับนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ และหากไม่ได้รับการตอบสนองก็จะอยู่ในสภาพที่เป็นทุกข์ อันตรายหรือสภาพที่ไม่น่าพอใจ

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง สภาพที่ควรจะเป็นกับสภาพที่เป็นอยู่จริง คาดว่าต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, น. 279) โดยใช้สูตร

$$PNI_{modified} = (I - D) / D \qquad (2\text{-}1)$$

เมื่อ I (Important) แทน สภาพจริงที่เป็นอยู่
D (Degree of Success) แทน สภาพที่ควรจะเป็น

2.7 แนวทางการพัฒนา

ฑิตยา สุวรรณชฎ (2522, น. 341) ได้ให้ความหมายของแนวทางการพัฒนา คือกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการจัดสรรทรัพยากรของสังคม เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่จะบรรลุเป้าหมายที่สังคมนั้นได้เลือกสรรแล้ว ด้วยการควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2538, น. 238) ได้ให้ความหมายของแนวทางการพัฒนา หมายถึง การทำความเจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญขึ้น การคลี่คลายไป ในทางที่ดี ถ้าเป็นกริยาใช้คำว่า พัฒนา หมายความว่า ทำให้เจริญ คือ ทำให้เติบโตได้ งอกงาม ทำให้งอกงามและมากขึ้น

ปกรณ์ ปรียากร (2538, น. 5) ได้ให้ความหมายของแนวทางการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์ เป็นที่น่าพอใจ

สนธยา พลศรี (2547, น. 2) ได้ให้ความหมายของแนวทางการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547, น. 3) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Planned or Directed Change) นั่นคือการพัฒนามิได้เป็นเรื่องธรรมชาติ หากเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้าว่าจะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ช้าเร็วอย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนาและเป็นผู้ถูกพัฒนา เป็นต้น

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (ม.ป.ป., น. 42) กล่าวสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม เพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีความเจริญก้าวหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นได้มีการกำหนดไว้ก่อนและครอบคลุมทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ หรืออาจแบ่งเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง นอกจากนี้แล้วการพัฒนาในแง่ที่เป็นกระบวนการ (Process) จะประกอบด้วยหลายขั้นตอน (Stages) ที่มีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยง (Relation or Linkage) และสอดคล้องกัน การพัฒนายังเป็นกระบวนการต่อเนื่อง (Continuing Process) คือหลังจากดำเนินกิจกรรมพัฒนากิจกรรมหนึ่งผ่านไปแล้วก็จะนำสู่การดำเนินกิจกรรมพัฒนากิจกรรมอื่น ๆ ต่อไปอีก

ทางการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม มีการพัฒนาเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น มีการกำหนดทิศทางหรือกำหนดรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้า เปลี่ยนแปลงสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ

2.8 บริบทศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.8.1 ที่ตั้ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ตั้งอยู่ถนนมิตรภาพ ตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น (อยู่ในบริเวณโรงเรียนชุมชนบ้านไผ่ยิ่งยงอุทิศ) เป็นหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 โดยการรวม 3 หน่วยงานเข้าด้วยกัน ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอ ตั้งอยู่ภายในบริเวณ โรงเรียนชุมชนบ้านไผ่ยิ่งยงอุทิศ อาคารที่ทำงานหลักมี 2 หลัง ได้แก่ อาคาร 1 ลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น หลังคาทรงจั่ว ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2559 และอาคารแบบ 205 จำนวน มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอเมือง	จังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอพล	จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอกุดรัง	จังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอแก้งคร้อ	จังหวัดชัยภูมิ

โรงเรียนในเครือข่ายเจ้าปู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 12 โรงเรียน ดังนี้

1. บ้านป่างิ้วหนองฮี
2. โรงเรียนบ้านภูเหล็ก
3. โรงเรียนบ้านหินตั้งโตก่อง
4. โรงเรียนบ้านศิลานาโพธิ์
5. โรงเรียนบ้านสว่าง
6. โรงเรียนบ้านโสกตลิ่งโสกจาน
7. โรงเรียนบ้านทางพาดหนองแวงโอง
8. โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง
9. โรงเรียนบ้านหนองแวงไร่
10. โรงเรียนบ้านเก่าน้อย
11. โรงเรียนบ้านหินลาดนาโนหนองกุง
12. โรงเรียนบ้านหนองรูแข้

2.8.2 วิสัยทัศน์

คุณภาพ ประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วม

2.8.3 เป้าประสงค์

นโยบายยกคุณภาพ ขอนแก่น เขต 2 (9 จุดเน้นพิเศษ)

2.8.3.1 โรงเรียนคุณภาพชุมชน

2.8.3.2 นักเรียนสื่อสารภาษาอังกฤษทุกคน ทุกชั้น เริ่มจาก ป.1

2.8.3.3 เน้นอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเร็ว

2.8.3.4 ฟื้นฟู เร่งรัดประวัติศาสตร์ชาติไทยสู่สถานศึกษา

2.8.3.5 สร้างคนดี จิตอาสา ศาสตร์พระราชา ปกป้องและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2.8.3.6 พัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ปลอดภัย สะอาด สวยงาม เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.8.3.7 พัฒนาครูแบบ Face to Face เฉพาะกลุ่มเป้าหมาย

2.8.3.8 พัฒนา รร.ขนาดเล็ก DLTV (กลุ่ม ic พัฒนาโรงเรียนคุณภาพตำบล ทุกโรงเรียนให้เป็นแบบอย่างทุกด้าน

2.8.3.9 พัฒนาโรงเรียน Stand Alone

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.9.1 งานวิจัยในประเทศ

สาคร อัฒจักร (2559, น. 95) ได้ศึกษา การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง และจิตสาธารณะ การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง และจิตสาธารณะ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านวังบัวสามัคคีวิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 1 และ 2 จำนวน 10 คน รวมจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามด้านใฝ่เรียนรู้ จำนวน 15 ข้อ อยู่อย่างพอเพียง จำนวน 15 ข้อ และจิตสาธารณะ จำนวน 15 ข้อ รวม 45 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก รายข้อ 0.23-0.78 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียงและจิตสาธารณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วชิรดล คำศิริรักษ์ และคณะ (2559, น. 95) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็น เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) พัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น และ 5) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรเจริญวิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 38 คน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ 1) แบบวัดเหตุผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) แบบประเมินพฤติกรรมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 18 ด้าน 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมากทุกด้านสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ส่วนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้าง ได้แก่ 2.1) ความรับผิดชอบ 2.2) มีวินัย 2.3) ใฝ่เรียนรู้ 2.4) ประหยัด/อยู่อย่างพอเพียง และ 2.5) ตรงต่อเวลา 3) รูปแบบกิจกรรมมีคุณภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.21, S.D = 0.45) 4) ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่านักเรียนมีเหตุผล ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีพฤติกรรมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และ 5) นักเรียนมีความพึงพอใจรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20, S.D = 0.75)

นุวัฒน์ อุทารสวัสดิ์ (2559, น. 111) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบัวใหญ่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบัวใหญ่ และ 2) นำรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบัวใหญ่ไปใช้ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) นักเรียนโรงเรียนบัวใหญ่ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2558-2559 จำนวน 2,189 คน 2) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบัวใหญ่ ประกอบด้วยบุคลากรต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2558-2559 ในโรงเรียนบัวใหญ่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน จำนวน 5 คน ครูผู้สอนโรงเรียนบัวใหญ่ จำนวน 116 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบัวใหญ่ จำนวน 15 คน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบัวใหญ่ที่มีบุตร หลานกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2558-2559 จำนวน 2,189 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ 1) นักเรียนโรงเรียนบัวใหญ่ จำนวน 240 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) 2) บุคลากรที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ของนักเรียน ประกอบด้วย 2.1) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน จำนวน 5 คน 2.2) ครูผู้สอนโรงเรียนบัวใหญ่ จำนวน 89 คน 2.3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 14 คน 2.4) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบัวใหญ่ 2) แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบัวใหญ่ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) สถิติค่าที (t- test) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใน 4 ประการ ได้แก่ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50) บุคคลทั้ง 4 ประเภท มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันปานกลาง (C.V. = 13.16) และพบว่าเมื่อเปรียบเทียบก่อนการทดลองใช้รูปแบบนักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลางแต่หลังการทดลองนักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ = .01

กนกวรรณ ปัจจวงษ์ (2559, น. 102) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของความใฝ่เรียนรู้ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความใฝ่เรียนรู้ และค้นหาตัวแปรพยากรณ์ความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 360 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดความใฝ่เรียนรู้และปัจจัยที่สัมพันธ์กับความใฝ่เรียนรู้ ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน การเห็นคุณค่าในตนเองการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว จำนวน 80 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.281 ถึง 0.614 และความเชื่อมั่นรายด้าน มีค่าตั้งแต่ 0.712 ถึง 0.937 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความใฝ่ เรียนรู้โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการเรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความใฝ่ เรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r เท่ากับ .564, .392, .388, .363, .315 และ .303 ตามลำดับ) 3) ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความใฝ่ เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน (1 X) ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน (4 X) การเห็นคุณค่าในตนเอง (2 X) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (3 X) ซึ่งร่วมกันพยากรณ์ความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ร้อยละ 80.10 (R2 = .801)

ศรัณย์พร ยินดีสุข (2559, น. 98) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาใฝ่รู้ ทางออกสำหรับการดำรงอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสังคมศึกษา ตามแนวคิดอินเตอรแอกทีฟคอนสตรักติวิสต์ และการกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความใฝ่รู้ของผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามแนวคิดอินเตอรแอกทีฟคอนสตรักติวิสต และการกำกับตนเอง และระยะที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรูที่พัฒนาขึ้นกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม จำนวน 30 คน เป็นเวลา 15 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 2 ฉบับ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.70 และ 0.72 และแบบวัดความใฝ่รูจำนวน 3 ฉบับ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.64 0.80 และ 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติภาคบรรยายการทดสอบค่าทีแบบสัมพันธ์กัน (t-test Dependent) ผลการวิจัยสรุปดังนี้ 1) รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 6 ขั้น ไดแก ขั้นกระตุน ขั้นวางแผน ขั้นสืบสอบรอบตัว ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู ขั้นตกผลึก ความคิด และขั้นประเมินตนเอง 2) ผลการศึกษาประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า 2.1) ตัวอย่างคะแนนเฉลี่ยด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความใฝ่รู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาษกร แจ่มหม้อ และคณะ (2559, น. 103) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาชีววิทยาแบบผสมผสาน โดยใช้แหล่งข้อมูลเป็นหลัก เพื่อส่งเสริมความใฝ่เรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู วิชาชีววิทยาแบบผสมผสานโดยใช้แหล่งข้อมูลเป็นหลักเพื่อส่งเสริมความใฝ่เรียนรู สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู วิชาชีววิทยาแบบผสมผสานโดยใช้แหล่งข้อมูลเป็นหลักเพื่อส่งเสริมความใฝ่เรียนรู สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู วิชาชีววิทยาแบบผสมผสานโดยใช้แหล่งข้อมูลเป็นหลักเพื่อส่งเสริมความใฝ่เรียนรู สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรูและเอกสารประกอบการใช้รูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ารูปแบบและเอกสารประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และนำร่องทดลองสอนตามรูปแบบเพื่อพิจารณาความเป็นไปไดกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวังแขมวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชรจำนวน 20 คน พบว่าค่าดัชนีประสิทธิผลผ่านเกณฑ์สูงกว่าร้อยละ 50 2) ขั้นการใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรูกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวังแขมวิทยาคม จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ไดแก แบบวัดความใฝ่เรียนรูที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 คาอำนาจจำแนกระหว่าง 0.27-0.89 และค่าความเชื่อมั่น 0.81 แบบสังเกตพฤติกรรมความใฝ่เรียนรูมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และมีความเชื่อมั่นระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย เท่ากับ 0.91 และ 0.92 และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 คาอำนาจจำแนกระหว่าง 0.30-0.59 และค่าความเชื่อมั่น 0.91 และ 3) ขั้นการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนที่พัฒนาขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ไดแก แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนในด้านปัจจัยนำเขา กระบวนการ และผลผลิตที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.88 ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ผลการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) นักเรียนมีความใฝ่เรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีพฤติกรรมความใฝ่เรียนรู้ในระดับดี 3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาชีววิทยาแบบผสมผสานโดยใช้แหล่งข้อมูลเป็นหลัก เพื่อส่งเสริมความใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.32) ด้านกระบวนการในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.28) และด้านผลผลิตในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.46)

อรวิภา มงคลดาว และคณะ (2559, น. 101) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษานอกระบบโดยใช้บริบทชีวิตประจำวัน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความใฝ่รู้ใฝ่เรียนตามการรับรู้ของผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหาร และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษานอกระบบโดยใช้บริบทชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษานอกระบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน ผู้สอนนักศึกษานอกระบบ จำนวน 40 คน และผู้บริหารจากศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยระดับอำเภอ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ระดับความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษานอกระบบตามการรับรู้ของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก โดยด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ผู้สอนนักศึกษานอกระบบและผู้บริหารต่างเห็นตรงกันว่าความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษานอกระบบอยู่ในระดับปานกลาง โดยแสดงพฤติกรรมความใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้านวิชาการมากที่สุด

อนันต์ เสมรสุวรรณ (2559, น. 114) ได้ศึกษา การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในนักเรียนที่ประสบความสำเร็จของนักเรียนโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา

สังกัดสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับความสำเร็จของนักเรียนโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ตอบแบบสอบถาม จำนวน 351 คน เป็นนักกีฬาชาย 187 คน นักกีฬาหญิง 164 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 166 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 185 คน เป็นนักกีฬาประเภททีม 176 คน และนักกีฬาประเภทบุคคล 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา สามารถใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้การหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P<0.01$ ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในนักเรียนที่ประสบความสำเร็จของนักเรียนโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับความสำเร็จของนักเรียนโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำแนกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับความสำเร็จของนักเรียนโรงเรียนกีฬา โดยแยกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการยอมรับ 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้านสมรรถภาพ 4) ด้านกิจกรรมทางสังคม 5) ด้านความตื่นเต้นและความสนุกสนาน 6) ด้านการแสดงออก 7) ด้านการมีส่วนร่วม 8) ด้านการพัฒนาทักษะ

รัชนี เกษศิริ และคณะ (2560, น. 112) ได้ศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา การวิจัยนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 33 คน รวม 66 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบกลุ่ม ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนทั้งหมด 9 ห้องเรียน มา 2 ห้องเรียน แล้วนำกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจับฉลากแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 33 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน และกลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558

จำนวน 33 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เครื่องมือในการวิจัยแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดของเมโลและลิน แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พุทธพงษ์ พงษ์พวงเพชร และคณะ (2560, น. 111) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างความรู้และความใฝ่เรียนรู้ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ 2) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และ 3) ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอน การดำเนินการ มี 3 ระยะ คือ 1) การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ 2) ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 3) การศึกษาผลการใช้รูปแบบ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ห้อง 43 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับมาก คือ ด้านความสามารถในการสร้างความรู้และความใฝ่เรียนรู้ 2) รูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน โดยมีขั้นตอนในการสอนประกอบด้วย 2.1) ขั้นเตรียมความพร้อมและกระตุ้นความใฝ่เรียนรู้ 2.2) ขั้นแสวงหาสารสนเทศ 2.3) ขั้นสร้างความรู้ 2.4) ขั้นประเมินผล 3.5) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.66) และ 3) ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน พบว่า ความสามารถในการสร้างความรู้และความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Bernard (1991, อ้างถึงใน พิทักษ์ วงแหวน, 2546, น. 60) ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในมลรัฐมิชิแกน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า เกรดเฉลี่ยสะสม มีความสัมพันธ์กับความขยันในการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศพบว่า นักเรียนหญิงมีแนวโน้มที่จะมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนมากกว่านักเรียนชายและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Milson (2002, อ้างถึงใน นิภาวงษ์ สุรภินันท์, 2548, น. 47) ได้ทำการศึกษาโดยการนำอินเทอร์เน็ตเข้ามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งก่อนหน้านี้การสอนแบบสาธิตโดยทำให้การทดลองกับนักเรียนเกรด 6 เพื่อค้นหาลักษณะของความใฝ่เรียนรู้ในการค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีการรับรู้คุณค่าและแหล่งการเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น นักเรียนสามารถวางแผนเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงโดยเลือกทางที่มีอุปสรรคน้อยที่สุด ครูสามารถชี้แนะให้นักเรียนไปสู่การสร้างความใฝ่ เรียนรู้ในการใช้อินเทอร์เน็ตได้ ระดับความสามารถของนักเรียนในการดำเนินการค้นคว้าหาความรู้ การเข้าถึงและการรับรู้คุณค่าของการแสวงหาความรู้ของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกันตรวจสอบระบบการสร้างความคิดของการใฝ่เรียนรู้ในห้องทดลองและการพัฒนาความรู้ 80 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 7 จำนวน 72 คน และเรียนหน่วยการเรียนที่เกี่ยวกับชีววิทยา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงระบบความคิดที่ต่อเนื่องในการเล่าเรื่องของนักเรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าเฉลี่ยที่มีการพัฒนาเกิดขึ้น ภายหลังจากการทดลองในห้องทดลองกับคะแนนหน่วยสุดท้ายเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ทางชีววิทยาและขอบเขตความถูกต้องของแนวคิดผลจากการสาธิตจะทำให้นักเรียนที่ทำคะแนนได้สูงจากการเขียนเล่าเรื่องไว้มากมายเกี่ยวกับความคิดต่อเนื่องที่สัมพันธ์กัน โดยใช้เหตุผลสืบเนื่องมาจากความคิดพื้นฐานของการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงและซับซ้อนเพิ่มพูนไปตามชีวิตและความถี่ของค่าเฉลี่ยเหตุการณ์ของการจัดหมวดหมู่ความคิดระดับสูงในการบอกเล่าที่งอกงามและเพิ่มพูนขึ้นตามจำนวนของระบบความสัมพันธ์ในการคิด

Cranley (2003) ได้ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติในด้านจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมืองของประเทศไทย การประพฤติปฏิบัติในด้านจริยธรรมของนักเรียนประกอบด้วย มาตรการที่โรงเรียนใช้ในกรอบจริยธรรมนักเรียน มาตรการที่จะจัดการศึกษา โดยการนำเอาจริยธรรมในหลักสูตรปกติ การสอนจริยธรรม โดยใช้สถานการณ์ทางประเพณี การสอนจริยธรรม

โดยใช้กิจกรรมในหลักสูตรปกติ การสอนจริยธรรมโดยใช้สถานการณ์ทางประเพณี การสอนจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมการสอนอย่างต่อเนื่อง การสอนจริยธรรมโดยกำหนดระเบียบกฎของห้องเรียน การสอนจริยธรรมโดยดำเนินตามนโยบายและระเบียบของทางราชการ

2.10 กรอบแนวคิดการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้ดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ตำบลหินตั้ง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ทั้งหมด 12 โรงเรียน จำนวน 115 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ตำบลหินตั้ง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 90 คน ปีการศึกษา 2564 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น Stratified Random Sampling โดยมีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 580) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \qquad (3\text{-}1)$$

เมื่อ e แทน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเท่ากับ .05

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่า $n = \frac{115}{1 + (115 * .05)^2}$

$= \frac{115}{1 + (115 * 0.0025)}$

$= \frac{115}{1 + (0.2875)}$

$= \frac{115}{1.2875}$

$= 89.32$

เพราะฉะนั้น $n \approx 90$

ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตามความสะดวก

ตารางที่ 3.1 การแบ่งโรงเรียนออกเป็น 2 ขนาด คือ ขนาดกลาง 1 โรงเรียน ขนาดเล็ก 11 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 12 โรงเรียน

ขนาด	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
กลาง	1. โรงเรียนบ้านป่างิ้วหนองฮี	37
เล็ก	1. โรงเรียนบ้านภูเหล็ก	15
	2. โรงเรียนบ้านหนองรูแข้	5
	3. โรงเรียนบ้านหินตั้งโคกก่อง	5
	4. โรงเรียนบ้านศิลานาโพธิ์	6
	5. โรงเรียนบ้านสว่าง	5
	6. โรงเรียนบ้านโสกตลิ่งโสกจาน	6
	7. โรงเรียนบ้านทางพาดหนองแวงโอง	3
	8. โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง	1
	9. โรงเรียนบ้านหนองแวงไร่	1
	10. โรงเรียนบ้านเก่าน้อย	3
	11. โรงเรียนบ้านหินลาด	
	12. นาโนหนองกุง	3
รวม 2 ขนาด	รวม 12 โรงเรียน	รวม 90 คน

* แล้วใช้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนที่สุ่มได้ เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ การพักอาศัย จำนวน 2 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ในขอบเขตด้านใฝ่เรียนรู้ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 103)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

3.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านใฝ่เรียนรู้ เพื่อกำหนดตัวชี้วัด

3.2 ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ที่เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert แล้วกำหนดจำนวนข้อคำถาม

ตารางที่ 3.2 การสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ที่เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert

ตัวชี้วัด	จำนวนข้อคำถามที่ออก	จำนวนข้อคำถามที่ต้องการจริง
1. ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	18	12
2. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	18	12
รวม	36	24

3.3 เขียนข้อคำถามตามตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ตามตารางในข้อ 3.2 โดยออกข้อคำถามทั้งหมด 36 ข้อ ต้องการจริง 24 ข้อ แต่ละข้อมีคะแนนดังนี้

5 คะแนน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

4 คะแนน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

3 คะแนน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

2 คะแนน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1 คะแนน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดุลยพินิจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับตัวชี้วัด (Index of Item Objective Congruence: IOC) ให้คะแนนตามเกณฑ์ของ พิสณุ ฟองศรี (2549, น. 139) ดังนี้

ให้คะแนน + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับตัวชี้วัด

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับตัวชี้วัด

ให้คะแนน - 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด

โดยมีผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

1. อาจารย์ ดร.วรเวช ศิริประเสริฐศรี วุฒิการศึกษา (พธ.ด.) ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาโท คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสอนและเนื้อหา

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ภารเวช วุฒิการศึกษา (ปร.ด.) ตำแหน่ง ประธานสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยุธยา หมื่นสาย วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) ตำแหน่ง อาจารย์สอนสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสอนและวิจัย

4. นางสาวพรรณทิพย์ ทั่วสูงเนิน วุฒิการศึกษา (ค.ม.) สาขาวิจัยและการประเมินผลการศึกษา ตำแหน่ง คุณครูสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสอนและหลักสูตร

5. นางสาวธิติยา แจ่มวรรณ์ วุฒิการศึกษา (ศษ.ม.) สาขาหลักสูตรและการสอน ตำแหน่ง คุณครูสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสอนและหลักสูตร

3.6 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค IOC โดยใช้เกณฑ์ค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป

3.7 นำแบบสอบถามที่ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนในโรงเรียนบ้านป่างิ้วหนองฮี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 37 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวมที่ตัดข้อนั้นออก แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20–1.00 จำนวน 24 ข้อ เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α–Coefficiant) โดยวิธีของ Cronbach (อรัญ ซุยกระเดื่อง, 2557, น. 49)

3.8 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการ ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ไปยังผู้อำนวยการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 90 ฉบับ ถึงกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนบ้านป่างิ้วหนองฮี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้ทำการตอบแบบสอบถาม

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา จำนวน 90 ฉบับ ครบถ้วนตามกลุ่มตัวอย่างที่คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

4.4 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีทางสถิติตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, น. 279)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

6.1.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวชี้วัด โดยใช้สูตรดังนี้ (อรัญ ซุยกระเดื่อง, 2557, น. 48)

$$IOC = \frac{\sum R}{N} \qquad (3\text{-}1)$$

เมื่อ IOC แทน ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

6.1.2 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ซึ่งคำนวณได้จากสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ดังนี้ (อรัญ ซุยกระเดื่อง, 2557, น. 49)

$$r_{XY'} = \frac{n\sum XY' - \sum X \sum Y'}{\sqrt{\left[n\sum X^2 - \left(\sum X\right)^2\right]\left[n\sum Y'^2 - \left(\sum Y'\right)^2\right]}} \qquad (3\text{-}2)$$

เมื่อ $r_{XY'}$ แทน ดัชนีอำนาจจำแนก

X แทน คะแนนรายข้อ

Y' แทน คะแนนรวมที่หักคะแนนข้อนั้นออกแล้ว

Y=Y-X แทน เมื่อ Y เป็นคะแนนรวม

n แทน จำนวนผู้เข้าสอบ

6.1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α–Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีสูตร ดังนี้ (สุรวาท ทองบุ, 2550, น. 116)

$$\alpha = \frac{k}{k-1}\left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2}\right) \quad (3\text{-}3)$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

k แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

6.2 การหาค่าสถิติพื้นฐาน

6.2.1 ร้อยละ (Percentage) ใช้สูตรดังนี้ (อรัญ ชุยกระเดื่อง, 2557, น. 69)

$$P = \frac{f}{N} \times 100 \quad (3\text{-}4)$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

6.2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตรดังนี้ (อรัญ ชุยกระเดื่อง, 2557, น. 70)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (3\text{-}5)$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคนในกลุ่ม

6.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร ดังนี้ (อรัญ ซุยกระเดื่อง, 2557, น. 75)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum X^2 - \left(\sum X\right)^2}{N(N-1)}} \quad (3\text{-}6)$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
X แทน คะแนนแต่ละตัว
N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม
$\sum$ แทน ผลรวม

6.3 ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, น. 279) โดยใช้สูตร

$$PNI\ modified = (I-D)/D \quad (3\text{-}7)$$

เมื่อ I (Important) แทน สภาพจริงที่เป็นอยู่
D (Degree of Success) แทน สภาพที่ควรจะเป็น

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

1. แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ประกอบด้วย

1.1 ศึกษานิเทศก์ ที่กำกับดูแลงานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน งานประกันคุณภาพผู้เรียน งานประกันคุณภาพการศึกษา 1 ท่าน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 ท่าน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการโรงเรียน ชำนาญการพิเศษ

1.3 ครูผู้สอนจำนวน 4 ท่าน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ ครูชำนาญการพิเศษ ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูพัฒนากิจกรรมผู้เรียนดีเด่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

3. วิธีสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีดังนี้

3.1 นำรายการที่ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1-3 ของแต่ละตัวบ่งชี้ มาเป็นคำถามถึงแนวทางการส่งเสริมด้านการใฝ่เรียนรู้

3.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.4 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมนัดแนะวันเวลาในการสัมภาษณ์

4.2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามวันเวลาที่กำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเขียนเป็นความเรียง

บทที่ 4
ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ หมายถึง คะแนนรวม

S.D. หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

IOC หมายถึง ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนนักเรียนทั้งหมด

I หมายถึง สภาพจริงที่เป็นอยู่

D หมายถึง สภาพที่ควรจะเป็น

4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.2.1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2.2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI)

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ รวมตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวชี้วัดที่ 1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้						
1. ส่งงานและการบ้านตรงเวลาที่ครูกำหนด	3.84	0.83	มาก	3.71	0.71	มาก
2. ไม่พูดคุยกันขณะเรียน	3.46	1.16	ปานกลาง	4.13	0.84	มาก
3. สามารถจดจำเรื่องต่างๆที่ครูอธิบายได้	3.72	0.70	มาก	3.71	0.89	มาก
4. มีความสุขในการมาเรียน	3.57	0.91	มาก	4.01	0.76	มาก
5. หมั่นศึกษาหาความรู้จากตำราสื่อต่างๆ	4.00	1.08	มาก	4.16	0.84	มาก
6. มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	3.99	0.76	มาก	3.84	0.63	มาก
7. ไม่ลอกการบ้านเพื่อน ทำด้วยตนเองจนเสร็จ	4.00	0.76	มาก	4.29	0.46	มาก
8. มุ่งมั่นก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ	4.14	0.84	มาก	4.13	0.84	มาก
9. มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้	4.13	0.64	มาก	3.86	0.65	มาก
10. นำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่ม	4.00	0.76	มาก	4.29	0.71	มาก
11. มีการประสานงานร่วมมือกันในกลุ่ม	4.42	0.73	มาก	4.43	0.50	มาก
12. มีส่วนร่วมในการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น	3.99	0.76	มาก	4.43	0.74	มาก
รวม	47.26	9.93	มาก	48.99	8.57	มาก

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวชี้วัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้						
13. หาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	4.00	0.54	มาก	4.43	0.74	มาก
14. เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม	4.28	0.74	มาก	4.43	0.50	มาก
15. ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล	4.00	0.76	มาก	4.42	0.73	มาก
16. ใฝ่หาความรู้การใฝ่เรียนรู้อย่างมีประโยชน์	3.99	0.76	มาก	4.20	0.63	มาก
17. จดบันทึกความรู้ที่ได้รับจากการเรียน	3.84	0.83	มาก	4.42	0.50	มาก
18. วิเคราะห์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน	3.28	1.04	ปานกลาง	3.99	0.76	มาก
19. สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน	3.56	1.18	มาก	4.13	0.84	มาก
20. คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินการนั้นให้ได้ผล ดียิ่งขึ้นไป	3.14	1.14	ปานกลาง	3.99	0.76	มาก
21. รวมตัวกับเพื่อนในห้องแลกเปลี่ยนความรู้	3.16	0.99	ปานกลาง	4.67	0.50	มากที่สุด
22. มีการแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้ร่วมกัน	3.12	1.46	ปานกลาง	4.14	0.65	มาก
23. รู้ขีดความสามารถของตนเองที่มีพัฒนาการในระดับต่าง ๆ	3.58	1.06	มาก	3.87	0.64	มาก
24. นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.86	0.65	มาก	3.86	0.40	มาก
รวม	43.81	1.71	มาก	50.55	1.04	มาก
รวม ตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2	91.07	11.64	มาก	99.54	9.61	มาก

จากตารางที่ 4.1 แสดงการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ รวมตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันรวมตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2 เท่ากับ

91.07 แปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์รวมตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2 เท่ากับ 99.54 แปลผลอยู่ในระดับมาก

4.3.2 ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ PNI และลำดับความต้องการจำเป็นตามตัวชี้วัด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	PNI	ลำดับความต้องการจำเป็น
ตัวชี้วัดที่ 1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	3.94	4.10	0.04	2
ตัวชี้วัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.65	4.21	0.15	1

จากตารางที่ 4.2 แสดงการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ PNI และลำดับความต้องการจำเป็นตามตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันตัวชี้วัดที่ 1 เท่ากับ 3.94 มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ตัวชี้วัดที่ 1 เท่ากับ 4.10 ค่าPNI เท่ากับ 0.04 ลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 และค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันตัวชี้วัดที่ 2 เท่ากับ 3.65 มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ตัวชี้วัดที่ 2 เท่ากับ 4.21 ค่าPNI เท่ากับ 0.15 ลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1

ตารางที่ 4.3 ลำดับความต้องการจำเป็นของตัวชี้วัดที่ 1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	PNI	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ส่งงานและการบ้านตรงเวลาที่ครูกำหนด	3.84	3.71	-0.03	8
2. ไม่พูดคุยกันขณะเรียน	3.46	4.13	0.19	1
3. สามารถจดจำเรื่องต่างๆที่ครูอธิบายได้	3.72	3.71	-0.03	8
4. มีความสุขในการมาเรียน	3.57	4.01	0.12	2
5. หมั่นศึกษาหาความรู้จากตำราสื่อต่างๆ	4.00	4.16	0.04	5
6. มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	3.99	3.84	-0.04	9
7. ไม่ลอกการบ้านเพื่อน ทำด้วยตนเองจนเสร็จ	4.00	4.29	0.07	4
8. มุ่งมั่นก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ	4.14	4.13	-0.01	7
9. มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้	4.13	3.86	-0.07	10
10. นำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่ม	4.00	4.29	0.07	4
11. มีการประสานงานร่วมมือกันในกลุ่ม	4.42	4.43	0.02	6
12. มีส่วนร่วมในการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น	3.99	4.43	0.11	3

จากตารางที่ 4.3 แสดงการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีลำดับความต้องการจำเป็นของตัวชี้วัดที่ 1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ลำดับที่ 1 คือ ไม่พูดคุยกันขณะเรียน ลำดับที่ 2 คือ มีความสุขในการมาเรียน ลำดับที่ 3 คือ มีส่วนร่วมในการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น เป็นต้น ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ลำดับความต้องการจำเป็นของตัวชี้วัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	PNI	ลำดับความต้องการจำเป็น
13. หาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	4.00	4.43	0.11	7
14. เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม	4.28	4.43	0.04	10
15. ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล	4.00	4.42	0.11	7
16. ใฝ่หาความรู้การใฝ่เรียนรู้อย่างมีประโยชน์	3.99	4.20	0.05	9
17. จดบันทึกความรู้ที่ได้รับจากการเรียน	3.84	4.42	0.15	6
18. วิเคราะห์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน	3.28	3.99	0.22	4
19. สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน	3.56	4.13	0.16	5
20. คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินการนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป	3.14	3.99	0.27	3
21. รวมตัวกับเพื่อนในห้องแลกเปลี่ยนความรู้	3.16	4.67	0.48	1
22. มีการแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้ร่วมกัน	3.12	4.14	0.33	2
23. รู้ขีดความสามารถของตนเองที่มีพัฒนาการในระดับต่าง ๆ	3.58	3.87	0.08	8
24. นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.86	3.86	0	10

จากตารางที่ 4.4 แสดงการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีลำดับความต้องการจำเป็นของตัวชี้วัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ลำดับที่ 1 คือรวมตัวกับเพื่อน

ในห้องแลกเปลี่ยนความรู้ ลำดับที่ 2 คือมีการแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้ร่วมกัน ลำดับที่ 3 คือ คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินการนั้นให้ได้ผล ดียิ่งขึ้นไป เป็นต้น ตามลำดับ

4.3.3 เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางในการพัฒนาการรวมตัวกับเพื่อนในห้องแลกเปลี่ยนความรู้ ตามลำดับ ดังนี้

4.3.3.1 กิจกรรมเกม ผู้เรียนทุกคนในห้องมีส่วนร่วม เกมนี้จะทำให้เราได้เห็นการรวมทีม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานเป็นหมู่คณะ ความเป็นผู้นำ ทำให้ผู้เรียนได้มีการทำความรู้จักกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และทำให้ทุกคนมีความสนิทสนมกัน การนำเกมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่และทำให้บรรยากาศในการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนสนุกสนาน ไม่รู้สึกเหมือนการสอนทั่ว ๆ ไป และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในเวลาระยะสั้น ประหยัดค่าใช้จ่าย และทำให้มีความกล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม โดยผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“....กิจกรรมเกม ที่ทุกคนในห้องมีส่วนร่วม เช่น เกมบันไดงู มีการจัดกลุ่ม และทุกคนในกลุ่มมีการร่วมตอบคำถาม .....”

“....เมื่อเกมเริ่มขึ้นจะทำการเลือกลำดับคนที่ร่วมเล่นเกมเรียงก่อนหลัง เพื่อจะได้มีสิทธิในการทอยลูกเต๋า เพื่อหาจำนวนเลขในการเดินของแต่ละทีม จากนั้นผู้เล่นจะทำการทอดลูกเต๋าตามลำดับที่ตนได้เล่น แล้วเดินไปตามช่องที่ทำไว้ตามแต้มบนลูกเต๋า หากตกลงช่องที่มีภาพ “บันได” พาดอยู่ก็จะทำให้ผู้เล่นสามารถเดินขึ้นไปตามบันไปยังช่องอื่น ๆ ได้ตามที่บันไดวาดพาดเอาไว้ แต่หากผู้เล่นทำการทอดลูกเต๋าแล้วได้เดินไปตกในช่องที่มีรูป “งู” เขียนพาดไว้ ผู้เล่นก็จะต้องเดินลงมาตามช่องที่เขียนไว้เช่นกันนั่นหมายความว่า ตกช่องที่มีบันไดให้เดินขึ้น ตกช่องที่มีงูให้เดินลง ส่วนตกลงช่องที่มีหมายเลขแสดงไว้ก็ต้องปฏิบัติตามบัตรกฎที่กำหนดไว้ หรือเกมใดไม่มีบัตรกฎก็จะมีข้อความแสดงไว้ในช่องตารางแทน เช่น ทอดลูกเต๋าซ้ำได้อีก 1 ครั้ง/ถอยหลังไป 3 ช่อง หรือเดินหน้าต่อไปอีก 5 ช่อง เป็นต้น ผลัดกันทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะไปถึงเส้นชัย.....”

(นางสาวธิติยา แจ่มวรรณ์, สัมภาษณ์)

4.3.3.2 การใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง คือ การสอนที่จำลองสถานการณ์จริงไว้ในชั้นเรียน โดยพยายามทำให้เหมือนจริงที่สุด มีการกำหนดกติกาหรือเงื่อนไข แล้วแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มให้เข้าไปในสถานการณ์จำลองนั้น ๆ ด้วยกิจกรรมนี้ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการเผชิญกับปัญหาซึ่งจะต้องมีการตัดสินและใช้ไหวพริบ โดยผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“....การใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง เช่น มีการจัดกลุ่ม และทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการจำลองสถานการณ์ เรื่องที่ตัวเองรับผิดชอบศึกษาค้นคว้า จากนั้นก็นำมาจำลองสถานการณ์ สมาชิกในกลุ่มได้เห็นถึงเหตุการณ์ สถานการณ์ต่าง ๆ....”

“....การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนใช้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้สอนจัดสถานการณ์ขึ้นเลียนแบบของจริง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการแก้ปัญหา ได้ใช้ทักษะกระบวนการคิดและการตัดสินใจจากสถานการณ์นั้น ๆ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทหรือในสถานการณ์นั้น ๆ ให้มากที่สุด.....”

(นางสาวพรรณทิพย์ ทั่วสูงเนิน, สัมภาษณ์)

4.3.3.3 กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้แบ่งเป็นฐานต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนที่แบ่งให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มย่อย โดยเน้นกิจกรรมการเรียนสื่อการเรียนการสอนที่เป็นชุดการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยแต่ละกลุ่มจะต้องหมุนเวียนเรียนจนครบทุกศูนย์ และครูจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในการสอนพร้อมการสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“....กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้แบ่งเป็นฐานต่าง ๆ เช่น มีการจัดกลุ่ม และทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมการศึกษาศูนย์การเรียนรู้ ร่วมกันตอบคำถาม และนำเสนอหน้าชั้นเรียน.....”

“....การสอนโดยการใช้ศูนย์การเรียนเป็นเทคนิคการสอนที่เน้นการเรียนกลุ่มย่อย ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกัน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ศูนย์การเรียนแต่ละศูนย์ก็จะมีเนื้อหาและบทเรียนที่แตกต่างกันไป โดยจะมีการแบ่งกลุ่มเพื่อปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละศูนย์การเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนโดยทั่วถึง ทำให้ผู้มีโอกาสหาคำตอบโดยตนเองและสามารถร่วมงานกับเพื่อน ๆ ได้....”

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ภารเวช, สัมภาษณ์)

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ดังนี้

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

5.1.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์รวมตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันรวมตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2 เท่ากับ 91.07 แปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์รวมตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2 เท่ากับ 99.54 แปลผลอยู่ในระดับมาก

5.1.2 ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีรายละเอียดของแต่ละตัวชี้วัดดังนี้ หาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล ใฝ่หาความรู้การใฝ่เรียนรู้อย่างมีประโยชน์ จดบันทึกความรู้ที่ได้รับจากการเรียน วิเคราะห์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินการนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป รวมตัวกับเพื่อนในห้องแลกเปลี่ยนความรู้ มีการแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้ร่วมกัน รู้ขีดความสามารถของตนเองที่มีพัฒนาการ

ในระดับต่าง ๆ และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เมื่อพิจารณา พบว่า ความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 ของตัวชี้วัดที่ 2 คือ รวมตัวกับเพื่อนในห้องแลกเปลี่ยนความรู้

5.1.3 เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มี 3 แนวทาง ดังนี้

5.1.3.1 กิจกรรมเกม ผู้เรียนทุกคนในห้องมีส่วนร่วม เกมนี้จะทำให้เราได้เห็นการรวมทีม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานเป็นหมู่คณะ ความเป็นผู้นำ ทำให้ผู้เรียนได้มีการทำความรู้จักกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และทำให้ทุกคนมีความสนิทสนมกัน การนำเกมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่และทำให้บรรยากาศในการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนสนุกสนาน ไม่รู้สึกเหมือนการสอนทั่ว ๆ ไป และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในเวลาระยะสั้น ประหยัดค่าใช้จ่าย และทำให้มีความกล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม

5.1.3.2 การใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง คือ การสอนที่จำลองสถานการณ์จริงไว้ในชั้นเรียน โดยพยายามทำให้เหมือนจริงที่สุด มีการกำหนดกติกาหรือเงื่อนไข แล้วแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มให้เข้าไปในสถานการณ์จำลองนั้น ๆ ด้วยกิจกรรมนี้ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการเผชิญกับปัญหาซึ่งจะต้องมีการตัดสินและใช้ไหวพริบ

5.1.3.3 กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้แบ่งเป็นฐานต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนที่แบ่งให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มย่อย โดยเน้นกิจกรรมการเรียนสื่อการเรียนการสอนที่เป็นชุดการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยแต่ละกลุ่มจะต้องหมุนเวียนเรียนจนครบทุกศูนย์ และครูจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในการสอนพร้อมการสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

5.2 อภิปรายผล

การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.2.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่ามีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์รวมตัวชี้วัดที่ 1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่ 2

แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันรวมตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2 เท่ากับ 91.07 แปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์รวมตัวชี้วัดที่ 1 และตัวชี้วัดที่ 2 เท่ากับ 99.54 แปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นสิ่งที่โรงเรียนได้ดำเนินการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่แล้ว โดยจัดบูรณาการในการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกิจกรรมพิเศษ กิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำ และมีการติดตามประเมินผลเพื่อดูพัฒนาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกภาคเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ เนตรประไพ (2553, น. 72) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้านในสภาพที่คาดหวังที่ปรากฏผลดังกล่าวน่าจะมาจากผู้บริหารและครูมีความคาดหวังที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐาน การประกันคุณภาพภายในและการประเมินภายนอก

5.2.2 ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นของตัวชี้วัดที่ 1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ลำดับที่ 1 คือไม่พูดคุยกันขณะเรียน ลำดับที่ 2 คือมีความสุขในการมาเรียน ลำดับที่ 3 คือมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น เป็นต้น ตามลำดับความต้องการจำเป็นของตัวชี้วัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ลำดับที่ 1 คือรวมตัวกับเพื่อนในห้องแลกเปลี่ยนความรู้ ลำดับที่ 2 คือมีการแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้ร่วมกัน ลำดับที่ 3 คือคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินการนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป เป็นต้น ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ สำหรับสถานศึกษานั้น ผู้บริหารและครูได้ยึดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2551 นอกจากนี้ยังได้ใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วยทฤษฎีการรู้คิดของเพียเจต์ซึ่งโคลเบิร์กยึดถือเป็นหลักในการวัดพัฒนาการทางจริยธรรมและถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลมาจากพัฒนาการทางปัญญา ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก ซึ่งโคลเบิร์กได้ให้ทรรศนะไว้ว่า การเกิดจริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกผิด เกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผลของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งฤดี กล้าหาญ และคณะ (2558, น. 32) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ของไทยในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 มี 5 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน และใฝ่เรียนรู้ ที่ปรากฏผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความต้องการแรงงานที่มีความรู้ ทักษะแนวคิด วิเคราะห์เป็น มีจินตนาการ และเรียนรู้ อะไรใหม่ ๆ ได้ดี ปรับตัวได้เก่ง แก้ปัญหาได้เก่ง ดังนั้นนักวิชาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงได้กำหนดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงานอันเป็นพื้นฐานของการเป็นคนเก่งมีความรู้ความสามารถในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ และการมีวินัยอันเป็นพื้นฐานของการรู้ผิดชอบชั่วดี รับผิดชอบต่อหน้าที่และบทบาทของตนเอง ตลอดจนการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ให้เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ควรได้รับการปลูกฝังให้เกิดในตัวผู้เรียนในลำดับต้น ๆ

5.2.3 เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า

5.2.3.1 กิจกรรมเกม ผู้เรียนทุกคนในห้องมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมเกมทุกคนในห้องมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุคนธ์ สินธพานนท์ (2553) ที่พบว่า วิธีการสอนโดยใช้เกม เป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจและความสนุกสนานให้แก่นักเรียน มีกฎเกณฑ์ กติกา โดยเกมจะส่งเสริมนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจและจดจำบทเรียนได้ง่าย และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งให้นักเรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกัน มีกระบวนการในการทำงานอยู่ร่วมกัน และสอดคล้องกับ นริสา กัลยา (2552) พบว่า การใช้เกมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 73.33 และมีจำนวนนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 73.18 ผ่านเกณฑ์จำนวนนักเรียนที่กำหนดไว้ร้อยละ 70

5.2.3.2 การใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ahdell and Andersen (2001) ที่พบว่า การจำลองสถานการณ์ (Simulation) สามารถสร้างให้นักเรียนมีส่วนร่วมได้หรือไม่ โดยการจำลองสถานการณ์หลายหลักสูตร แล้วนำไปทดลองกับคนวัยทำงานในตลาด ผลที่ได้จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การจำลองสถานการณ์สามารถสร้างให้นักเรียนมีส่วนร่วมได้ แต่สิ่งที่ยากมากกว่าคือการคงไว้ซึ่งการมีส่วนร่วมของนักเรียนตลอดการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Klawe and Philips (1995) ได้ศึกษาในหัวข้อเรื่อง A Classroom Study: Electronic Games Engage Children as Researcher ได้ทำการทดลองโดยสร้างเกมคอมพิวเตอร์ขึ้นมาเพื่อใช้ในการสอนคณิตศาสตร์ และนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยให้เห็นว่า เด็กนักเรียนเกิดการมีส่วนร่วม (Engage) และพยายามค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง (Self-Learning) และถ้าเด็กได้เล่นเกมเครื่องเดียวกันกับเด็กอีกคนหนึ่งจะทำให้เด็กมีการปรึกษาหารือกันทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นอีกด้วย

5.2.3.3 กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้แบ่งเป็นฐานต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้แบ่งเป็นฐานต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ปัจจวงษ์ (2559, น. 102) ที่พบว่า แรงจูงใจในการเรียน การเห็นคุณค่าในตนเองการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว จำนวน 80 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.281 ถึง 0.614 และความเชื่อมั่นรายด้านมีค่าตั้งแต่ 0.712 ถึง 0.937 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความใฝ่เรียนรู้โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการเรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r เท่ากับ .564, .392, .388, .363, .315 และ .303 ตามลำดับ) 3) ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความใฝ่ เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน (1 X) ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน (4 X) การเห็นคุณค่าในตนเอง (2 X) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (3 X) ซึ่งร่วมกันพยากรณ์ความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ร้อยละ 80.10 (R2 = .801)

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

5.3.1.1 ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรมีการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ เช่น การสร้างจินตนาการ และการเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ ให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐาน และเพื่อการประกันคุณภาพภายใน และการประเมินภายนอก

5.3.1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องดูบริบทของโรงเรียนและห้องเรียนว่าสามารถจัดกิจกรรมได้หรือไม่

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาตัวแปรด้านทักษะทางสังคม ด้านอารมณ์ ความใฝ่รู้ และความพึงพอใจของผู้เรียนให้ควบคลุมมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กนกวรรณ ปัจจวงษ์. (2559). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กรมวิชาการ. (2545). *การเห็นคุณค่าในตนเอง.* กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมสุขภาพจิต. (2543). *คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษา.* กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2553). *การพัฒนาความเชื่อมั่น.* กรุงเทพฯ: ที พี พริ้น.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). *สำนักงานวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊พ.

จรัญญา ขันกฤษณ์. (2543). *การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2542). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชาญชัย อินแผลง. (2552). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนามาลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ชิตสุภางค์ ทิพย์เที่ยงแท้. (2543). *การพัฒนาผู้นำการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพ* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ราชบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี.

ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2549). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ทักษิณา เครือหงส์. (2551). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามทัศนะของพนักงาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ทิศนา แขมมณี และคณะ. (2544). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน: การศึกษาพหุกรณี.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เทอดศักดิ์ เดชคง. (2543). *ความฉลาดทางอารมณ์*. กรุงเทพฯ: มติชน.

ธีระ ชัยยุทธยรรยง. (2544). *การสร้างเสริมความรู้สึกในการเห็นคุณค่าในตนเอง* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุล. (2536). *การสร้างโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในการวิจัยทางการศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิวัฒน์ สินไชย. (2560). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นุวัฒน์ อุทารสวัสดิ์. (2559). *สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

บุญชิต มณีโชติ. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกับพฤติกรรมใฝ่รู้ของนักศึกษาพยาบาล* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2551). *การพัฒนาการคิดของครูด้วยกิจกรรม.* กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนา.

พุทธพงษ์ พงษ์พวงเพชร. (2560). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างความรู้และความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ภาษกร แจ่มหม้อ. (2559). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาชีววิทยาแบบผสมผสาน.* กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

มาลี จุฑา. (2542). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน.* กรุงเทพฯ: พิฆเนศพริ้นดิ้ง เซ็นเตอร์.

มุกข์ดา ผดุงยาม. (2547). *รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาล.* กรุงเทพฯ: นีโอดิจิตอล.

ยุพิน โกณฑา. (2544). *การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านวังน้ำเขียว.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ยุวดี อินชัยเทพ. (2541). *เปรียบเทียบแรงจูงใจในการเข้าศึกษาของนักศึกษานอกโรงเรียนกลุ่มวิธีเรียนทางไกลและชั้นเรียน* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

วชิรดล คำศิริรักษ์. (2559). *การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วัฒนา พาผล. (2551). *การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียน.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2535). *การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี. (2543). *ความฉลาดทางอารมณ์.* นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2542). *ความเฉลียวฉลาดทางอารมทั้งปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในชีวิต.* กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.

รัชนี เกษศิริ. (2560). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2544). *ความฉลาดทางอารมณ์.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.* กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

ศรัณย์พร ยินดีสุข. (2559). *รูปแบบการเรียนการสอนสังคมศึกษา.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์.

ศักดิ์สกล จันแสน. (2558). *แนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนท่าตะโก1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สุกัญญา คุ้มกลาง. (2553). *การดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สงวนศรี วิรัชชัย. (2527). *จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). *การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพัตรา ผลรัตนไพบูลย์. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียน.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุภาพร มากแจ้ง. (2534). *หลักมัคคุเทศก์.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรีย์ พูลสวัสดิ์. (2554). *การดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.

สุวรรณี พุทธิศรี. (2541). *การพัฒนาแบบสอบถาม.* กรุงเทพฯ: สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2562). *รายงานผลการประเมินการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการพัฒนา การวัดและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อนันต์ เสมรสุวรรณ. (2559). *การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในนักเรียนที่ประสบความสำเร็จ.* ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

อภิชาติ อ่อนเอม. (2559). *แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

อรวิภา มงคลดาว. (2559). *แนวทางการส่งเสริมความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษานอกระบบ*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

อารี พันธ์มณี. (2546). *จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ใยไหมครีเอทีฟ กรุ๊ป.

อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). *การเห็นคุณค่าในตนเอง.* กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.

Anderson, L W, & Krathwohl D R. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives.* New York: Longman.

Bernard, B. (1991). *Fostering Resiliency in Kid: Protective Factors in the Family, School and Community.* Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory.

Cranley M. E. (2003). Tessaan School: the Moral Life of a Thai Primary School. *Dissertation Abstracts international*, 64(5), 1513-A.

Milson, (2002). *The Internet and Inquiry Learning: Integrating Medium and Method in a Sixth Grade Social Studies Classroom.* New York: Halt Rinchat and Winston.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต2

****

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
2. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายเจ้าปู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะไม่ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียน และจะเก็บรักษาเป็นความลับ ผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม จึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามด้วยความเป็นจริง
4. แบบสอบถามในการวิจัย มีทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย
   ตอนที่ 1 เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม
   ตอนที่ 2 การพักอาศัย
   ตอนที่ 3 ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ ด้านใฝ่เรียนรู้
5. การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือจากนักเรียน และขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์และนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากนักเรียนด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวกานต์ติมา ทองน้อย
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับเพศของนักเรียน

☐ ชาย

☐ หญิง

ตอนที่ 2 การพักอาศัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับการพักอาศัยของนักเรียน

☐ อาศัยอยู่กับพ่อ/แม่

☐ อาศัยอยู่กับปู่/ย่า/ตา/ยาย

☐ อาศัยอยู่กับญาติ

☐ อื่นๆ.....

ตอนที่ 3 ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ ด้านใฝ่เรียนรู้

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงกับนักเรียนมากที่สุด

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ตัวชี้วัดที่ 1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้											
1	ส่งงานและการบ้านตรงเวลาที่ครูกำหนด										
2	ไม่พูดคุยกันขณะเรียน										
3	สามารถจดจำเรื่องต่าง ๆ ที่ครูอธิบายได้										
4	มีความสุขในการมาเรียน										
5	หมั่นศึกษาหาความรู้จากตำราสื่อต่าง ๆ										
6	มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย										
7	ไม่ลอกการบ้านเพื่อน ทำด้วยตนเองจนเสร็จ										
8	มุ่งมั่นก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ										
9	มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้										
10	นำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่ม										
11	มีการประสานงานร่วมมือกันในกลุ่ม										
12	มีส่วนร่วมในการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น										

ข้อที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ตัวชี้วัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้											
13	หาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน										
14	เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม										
15	ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล										
16	ใฝ่หาความรู้การใฝ่เรียนรู้อย่างมีประโยชน์										
17	จดบันทึกความรู้ที่ได้รับจากการเรียน										
18	วิเคราะห์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน										
19	สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน										
20	คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินการนั้นให้ได้ผล ดียิ่งขึ้นไป										
21	รวมตัวกับเพื่อนในห้องแลกเปลี่ยนความรู้										
22	มีการแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้ร่วมกัน										
23	รู้ขีดความสามารถของตนเองที่มีพัฒนาการในระดับต่าง ๆ										
24	นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้										

ภาคผนวก ข

แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ให้ท่านประเมินรายการข้อคำถามสอดคล้องกับตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ดังนี้

ให้คะแนน + 1 เมื่อท่านแน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้

ให้คะแนน 0 เมื่อท่านไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้

ให้คะแนน - 1 เมื่อท่านแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมย่อย	ข้อคำถาม	ผลการประเมินรายการ			ข้อเสนอแนะ
			+1	0	-1	
ตัวชี้วัดที่ 1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	1. ตั้งใจ	1. มาเรียนตรงเวลา 2. ส่งงานและการบ้านตรงเวลาที่ครูกำหนด 3. ไม่พูดคุยกันขณะเรียน 4. ทบทวนเนื้อหาหลังเรียนเสร็จ 5. สามารถจดจำเรื่องต่าง ๆ ที่ครูอธิบายได้ 6. มีความสุขในการมาเรียน				
	2. เพียรพยายามในการเรียน	7. หมั่นศึกษาหาความรู้จากตำราสื่อต่าง ๆ 8. มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 9. ไม่ลอกการบ้านเพื่อน ทำด้วยตนเองจนเสร็จ 10. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการอ่านหนังสือ 11. มีความอดทนขยันหมั่นเพียร 12. มุ่งมั่นก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ				

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมย่อย	ข้อคำถาม	ผลการประเมินรายการ			ข้อเสนอแนะ
			+1	0	-1	
	3. เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	13. มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ 14. นำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่ม 15. มีการประสานงานร่วมมือกันในกลุ่ม 16. มีส่วนร่วมในการตอบคำถามแสดงความคิดเห็น 17. ฝึกวิเคราะห์กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง 18. ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล				
ตัวชี้วัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม	19. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากตำราสื่อต่าง ๆ 20. นำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนรู้ 21. หาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 22. เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม 23. ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล 24. ใฝ่หาความรู้การใฝ่เรียนรู้อย่างมีประโยชน์				
	5. บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้	25. จดบันทึกความรู้ที่ได้รับจากการเรียน 26. วิเคราะห์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน 27. ตรวจสอบความรู้ที่ได้รับจากการเรียน 28. สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน				

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมย่อย	ข้อคำถาม	ผลการประเมินรายการ			ข้อเสนอแนะ
			+1	0	-1	
		29. ฝึกคิดเป็น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 30. คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงเพื่อจัดการและดำเนินการนั้นให้ได้ผล ดียิ่งขึ้นไป				
	6. นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	31. รวมตัวกับเพื่อนในห้องแลกเปลี่ยนความรู้ 32. สร้างแรงจูงใจที่สนับสนุนการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 33. มีการแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้ร่วมกัน 34. รู้ขีดความสามารถของตนเองที่มีพัฒนาการในระดับต่าง ๆ 35. วางแผนอนาคตของตัวเองและสามารถตัดสินใจในบางเรื่องได้ 36. นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้				

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล นางสาวกานต์ติมา ทองน้อย

วัน เดือน ปีเกิด วันอาทิตย์ ที่ 20 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2537

ที่อยู่ปัจจุบัน 149 หมู่ 4 บ้านป่างิ้ว ตำบลหินตั้ง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น 40110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2561	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
พ.ศ. 2565	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม